

- met de woonplaats van de huurderslagenvervangers met de grootste negatieve inkomen-effecten.
- Een deel van de mensen die nu een goedkoop huurwoning hebben (ca. 40% van de huurderslagenvervangers), krijgt door deze maatregel meer huurtoeslag, waardoor de prijsdruk om door testromen voor hen kan afnemen.
- Maar dat is niet voor iedereen het geval. Veel voor hen is hun huur een relatief grote woning, kunnen beperken in hun mogelijkheden om naar een goedkoopere woning te verhuizen. Dit geldt ook mensen die vandaag zorgbehoefte in een langdurende woning wonen.
- A ten slotte voor verhuizers geldt dat kunnen worden die in een goedkoper huurwoning wonen.
- bijvoorbeeld in het gebruik van lagere huur voor een daarbij de opeenvolging van huurverlaging kan worden een deel van de opbrengst van het afschaffen van de verhuurdeelwoning te reserveren en om in de andere overervingen huur voor huishoudens met een hoge huur, gericht te kunnen verlenen. Ter indicatie gemiddeld varieert de prijs van 250.000 huishoudens ruim 800 euro. Metre is dat circa 200 mil. om dit bedrag te bereiken is ca. 350 miljoen aan huurverlaging noodzakelijk. Daarvan kan bij voorbeeld de helft worden gereserveerd om huurverlaging te verleiden:

  - een belangrijke voorverlaging van verhuurders geeft direct een kosten van invalueringsschade van verhuurders, en daarmee de nieuwbouw en verduurzamingsopgave van corporaties.
  - Huurverlaging bij particuliere verhuurders vraagt ook om compensatie. Op dit moment is er geen instrument hiervoor van handen waarbij huurverlaging zich zal moeten beperken tot woningcorporaties. Hierdoor kan men de negatieve inkomen-effecten voor huurders bij particuliere verhuurders niet worden weggenomen via deze route.
  - Een huurverlaging zal de prijsrealiteit veranderen van woningen uit de pakketten open.

- Tot slot is duidelijk dat als de gebiedsfocussering van betaalbare woning niet is voorzien voor invoering van de maatregel en er geen overgangsperiode is, een overgangsconcurrentie mogelijk is die concessies kan hebben als zichzelf berekenen op voorwaardekeurte en het voorvoorschroefbegroting, en mogelijk tot BEVRM. Daarom is het volgens BZK van belang dat deze maatregel geleidelijk invloed heeft op de huurprijs, zodat huurders volledig tijdelijk kunnen genieten van de maatregel te activeren.

3. Mogelijkheden overgangstermijn genoemde huren

- In de eerste paar jaar de uitvoering in één keer en voor alle huurderslagenvervangers, zittend en bekomenst, over naargelang systeem met genoemde huren.
- Een geleidelijk ingrapad naar normmatige huur, waarin de normmatige huur wordt berekend met de werkelijke huur naar de normhuur (standaard) een mix van 20% nieuw en 80% oude systemen(1)) of na een eerste weging redelijk goed uitvoerbaar. Voorwaarde is dat de huurtoeslag op basis van de oudere parameters en huurtoeslagvermindering wordt berekend, dat de genoemde huurprijs als zoveelvoering. Dit ingrapad voegt een extra step toe aan de initiële bewerking van de huurtoeslag, waarbij de huurtoeslag nogmaals wordt berekend met de nieuwe en voorlopige net-prijsvoering gemindert de van de werkelijke huur (oud) en de normhuur (nieuw) wordt gescreend.
- Voor de uitvoering is het wenselijk om een goed mogelijke toegangswaarden te hanteren (3 tot max 7 jaar), zoals uitvoering via laagere huur mogelijk te maken indien niet voor overgaande huur die extra complexiteit moet zich meenemen. In schatting is dat per 2024 met het ingrapad kan worden gestart. Een uitvoeringsdoel is nodig voor een definitief oordeel van de uitvoerbaarheid.
- Aandachtspunten voor de uitvoering zijn wanneer de nieuwe populatie niet recht op de huurtoeslag (als gevolg van afschaffing maximaal huurgrens en norm-huur) tretcourt en het aantal opvragen van burgers over veranderingen in het recht op huurtoeslag. Een gedifferentieerd systeem is voor de uitvoering niet mogelijk. Dit is bijvoorbeeld het geval als voor nieuwe toeslagenaanvragen alleen het systeem met genoemde huur geldt, en voor bestaande aanvragen het oude systeem behouden blijft tot mutatie of sprake is van een geleidelijke overgang.

- Een ingroepad verlaat de totale individuele inkomenseffecten overigens niet, maar spreekt daarbij meer maatschappijen. Dit gebeurt echter wel, meer nadrukkelijk op huurders, bijvoorbeeld door uit te kijken naar een goedkoper woning.
- Een langer ingroepad geeft uiteraard meer tijd voor verhuurders/landelijk beleid maar is nadrukkelijk voor de uitvoering. Om inkomenseffecten te mitigeren moet een aweging worden gedaan waarbij voor de huurder het duurzame aspect van huurders en uiteindelijk voor de Beeldendienst Toeslagen.
- Tabel 2 geeft de inkomenseffecten van variant 2 voor 2024 met het ingroepad van 5 jaar. Dat betekent dat 1/5de deel van de spreiding die de overstap naar genormeerde huren veroorzaakt in het jaar van invloeding valt.

Tabel 2: Inkomenseffecten in 2024 op NFV-staat voor de standaardoptimalisatie variant 2, maar dan met standaardpad (in 2024; 60% huurtoedag berekend uit feitelijke huur en 20% huurtoedag berekend uit genormeerde huur)

	-5 tot -2 tot -5%	geen effekt 0%	0 tot +5% +5%	Variant 0 1 tot 3% 1%	Variant 1 2 tot 5% 2%	Middels vermindering 5%	Omvang groep
Inkomenseffecten							
1a (0-10% WML)	0%	4%	25%	23%	20%	10%	0,0%
2a (11-18% WML)	0%	0%	29%	20%	8%	3%	0,0%
3a (19-27% WML)	0%	0%	0%	21%	8%	1%	0,0%
4a (28-40% WML)	0%	0%	0%	23%	2%	0,0%	0,0%
5a (40+ % WML)	0%	0%	0%	25%	3%	0%	0,0%
Huuroptimalisatie							
verklaarden	0%	0%	2%	0,0%	2%	0%	4.870
uitkeringsvermindering	0%	0%	8%	19%	33%	54%	7%
geschatte huur	0%	3%	21%	27%	27%	1%	0,0%
Huuroptimalisatie							
bewonersdelen	0%	0%	1%	63%	26%	6%	1%
alleenstaanden	0%	2%	12%	55%	27%	11%	5%
alleenverdieters	0%	1%	5%	60%	25%	7%	1%
Kinderen							
met kinderen	0%	0%	1%	50%	27%	9%	1%
zonder kinderen	0%	0%	2%	58%	22%	12%	5%
Allé hulphouders	0%	1%	7%	59%	22%	9%	0,0%
							7.700

4. Casus Blik spreiding normuur

De overstap naar genormeerde huren zorgt voor veel spreiding in het inkomenseffect. Zowel positiefs als negatief. Onderstaand is voor twee voorbeelden in beeld gebracht wat de effecten zijn van variant 0 en variant 1 uit voorgaande tabel 1 van de memo (effecten zijn gelijk voor variant 2). De effecten worden bijna volledig veroorzaakt door de overstap naar genormeerde huur.

Casus 1: AWV-gerechtigde, alleenstaande zonder aanvullend pensioen, relatief hoge huur van €743 (bijv. woonzorgcentrum) en maximale servicekosten (€ 40 bijtelling op huur). Gedreigd voor 2024, per maand.

NOW	Basis, met servicekosten	Basis, zonder servicekosten	Variant 0	Variant 1
Bruto	1459	1459	1459	1459
Netto	1275	1275	1275	1275
Beheerbaar (incl. zorg)	1341	1341	1341	1341
Huurtoelop	400	381	21	291
Bedienhuur incl. HT	1731	1712	1670	1629
Verschil met basis incl. servicekosten per maand		-19	-129	-109

- Het huurtoeslag inkomen is het netto inkomen, minder vergoedingen en verbruik van het eigen risico, plus de zorgtoeslag. Hier is de huurtoeslag bij opgeteld om tot betaalbaar incl. HT te komen.
- Aangezien de ADW niet gekoppeld is aan de wmt-verhoging blijft het netto inkomen gelijk.
- Variant 1.0 (inclusief 1 miljard huurtoeslag per maand) (€ 1.298 op jaarbasis).
- Variant 1 (macro 1,4 miljard) beperkt het verlies tot circa € 109 per maand (€1.308 op jaarbasis). Dit is gelijk aan variant 1 in dit memo.

Casus 2. Werknemer met minimuimloon, alleenstaande huur voor €514,- Bedrag voor 2024, per maand.

VMT	Basis	Variant 0	Variant 1
Bruto	1.057	2100	2100
Netto	1.769	1859	1859
Betaalbaar (incl. zorg)	1.796	1826	1826
Huurtoeslag	123	146	167
Betaalbaar incl. HT	1.859	1.972	1.993
Verschil met basis per maand	113	124	

- Het minumloon wordt verhoogd met 7,5%. Dit zorgt voor de stijging van het bruto, netto en betaalbaar inkomen.
- Verwachte afname is dat dit geen effect heeft op de arbeidsmarkting, of op de ontvangen zorgtoeslag (is in het paragraaf wel het geval).
- De gehuurde huurdaag is langer dan de gewone halflege huur. Daarom zorgt de invoering van een gehuurde huur daag voor extra huurtoeslag.
- In variant 1.0 is er circa €113 per maand extra huurtoeslag. In varianten 1, 2 en 3 is er een positief inkomenseffect van circa €132 per maand, waarvan €43 huurtoeslag.

Bijlage inkomenseffecten varianten

Tabel 5: Inkomenseffecten variant 0 in 2024 op NEV-stand voor alle huishoudens

	< 5%	5% tot- 2%	5% tot- 0%	geen effect	> 5%	> 5% tot- 0%	> 5% tot- 0%	Midden waarde	Aantal (x1000)
Inkomengroepen									
1e (< 114% WML)	4%	14%	10%	21%	10%	14%	20%	0,0%	1.540
2e (114-180% WML)	0%	6%	7%	62%	14%	8%	3%	0,0%	1.540
3e (180-273% WML)	0%	0%	1%	72%	19%	8%	1%	0,0%	1.540
4e (273-404% WML)	0%	0%	0%	72%	23%	5%	0%	0,0%	1.540
5e (> 404% WML)	0%	0%	0%	69%	29%	3%	0%	0,0%	1.540
Levensomkosten									
verkrijgbare	0%	2%	2%	40%	24%	7%	4%	0,0%	4.870
uitkeringsvoerders	1%	9%	13%	19%	18%	20%	20%	0,7%	660
gesammeleenden	2%	9%	6%	68%	9%	4%	2%	0,0%	2.020
Huishoudentype									
twueverledeniers	0%	1%	2%	6%	25%	6%	1%	0,0%	3.830
alleenstaanden	2%	7%	7%	54%	13%	9%	9%	0,0%	3.530
alleenverdiener	1%	4%	4%	61%	22%	7%	2%	0,0%	340
Kinderen									
met kinderen	0%	3%	5%	50%	33%	8%	2%	0,0%	1.700
zonder kinderen	0%	2%	3%	59%	18%	9%	8%	0,0%	4.000
Alle huishoudens	1%	4%	4%	59%	19%	7%	5%	0,0%	7.700
Tabel 6: Inkomenseffecten variant 1, +300 euro NEV 2024, voor huishoudens									
	< 5%	5% tot- 2%	5% tot- 0%	geen effect	> 5%	> 5% tot- 0%	> 5% tot- 0%	Midden waarde	Aantal (x1000)
Inkomengroepen									
1e (< 114% WML)	1%	20%	13%	21%	1%	1%	2%	0,0%	1.540
2e (114-180% WML)	0%	4%	7%	61%	1%	0%	2%	0,0%	1.540
3e (180-273% WML)	0%	0%	1%	75%	1%	0%	1%	0,0%	1.540
4e (273-404% WML)	0%	0%	0%	72%	2%	0%	0%	0,0%	1.540
5e (> 404% WML)	0%	0%	0%	69%	2%	0%	0%	0,0%	1.540
Levensomkosten									
verkrijgbare	0%	1%	2%	40%	24%	8%	5%	0,0%	4.870
uitkeringsvoerders	0%	9%	13%	10%	21%	24%	1%	0,0%	660
gesammeleenden	1%	7%	6%	68%	1%	0%	0%	0,0%	2.020
Huishoudentype									
twueverledeniers	0%	1%	2%	54%	29%	0%	0%	0,0%	3.830
alleenstaanden	1%	5%	7%	54%	13%	10%	11%	0,0%	3.530
alleenverdiener	0%	2%	4%	61%	21%	8%	3%	0,0%	340
Kinderen									
met kinderen	0%	1%	5%	50%	31%	8%	2%	0,0%	1.700
zonder kinderen	0%	1%	3%	57%	19%	9%	7%	0,0%	4.000
Alle huishoudens	0%	3%	4%	58%	20%	8%	5%	0,0%	7.700

Tab 7: Inkomenseffecten variant 2: +300 mil in hogere normuur, 2024, alle huishoudens

	<-5%	-5 tot -2%	-2 tot 0%	(geen effect)	0 tot 2%	2 tot 5%	>5%	Midden	Aantal n (000)
Inkomenseffecten									
1e (->14% WML)	1%	10%	13%	21%	14%	10%	23%	0,5%	1.540
2e (-5-10% WML)	0%	4%	7%	11%	12%	16%	24%	0,7%	1.440
3e (-10-25% WML)	0%	0%	1%	1%	2%	1%	1%	0,0%	1.540
4e (-25-40% WML)	0%	0%	0%	0%	2%	2%	0%	0,0%	1.540
5e (>40% WML)	0%	0%	0%	0%	2%	3%	0%	0,0%	1.540
Verkennend									
onderhoudsvergangers	0%	0%	12%	19%	19%	21%	24%	1,4%	660
gesubsidieerde huizen	1%	7%	6%	6%	10%	5%	3%	0,0%	2.020
Huiseigendom									
alleen bewoners	0%	1%	2%	64%	26%	5%	2%	0,0%	3.830
alleen standende	1%	3%	7%	34%	12%	10%	13%	0,0%	3.390
alleen verhuurders	0%	2%	5%	61%	2%	5%	2%	0,0%	340
Kinderen									
met kinderen	0%	1%	5%	55%	31%	8%	2%	0,0%	1.700
zonder kinderen	0%	1%	3%	55%	15%	9%	3%	0,0%	4.000
Alle huishoudens									
	0%	3%	4%	55%	26%	8%	5%	0,0%	7.700

Tab 8: Inkomenseffecten variant 3: -5 volledig gekoppelde met normuur, 2024, alle huishoudens

	<-5%	-5 tot -2%	-2 tot 0%	(geen effect)	0 tot 2%	2 tot 5%	>5%	Midden	Aantal n (000)
Inkomenseffecten									
1e (->14% WML)	1%	11%	13%	5%	31%	19%	20%	-1,1%	1.540
2e (-5-10% WML)	0%	9%	14%	27%	40%	16%	3%	0,0%	1.540
3e (-10-25% WML)	0%	5%	10%	45%	5%	5%	1%	0,0%	1.540
4e (-25-40% WML)	0%	1%	5%	50%	3%	3%	0%	0,0%	1.540
5e (>40% WML)	0%	0%	3%	59%	3%	1%	0%	0,0%	1.540
Verkennend									
onderhoudsvergangers	0%	2%	4%	57%	23%	8%	2%	0,0%	4.830
gesubsidieerde huizen	0%	0%	13%	17%	21%	20%	12%	0,7%	660
alleen verhuurders	0%	13%	56%	2%	45%	6%	2%	0,0%	2.020
Huiseigendom									
alleen bewoners	0%	2%	5%	22%	21%	4%	1%	0,0%	3.830
alleen standende	0%	0%	10%	24%	23%	10%	8%	0,0%	3.390
alleen verhuurders	0%	1%	5%	26%	12%	6%	2%	0,0%	340
Kinderen									
met kinderen	0%	2%	5%	52%	36%	8%	1%	0,0%	1.700
zonder kinderen	0%	2%	4%	53%	23%	8%	1%	0,0%	4.000
Alle huishoudens									
	0%	3%	9%	58%	23%	7%	5%	0,0%	7.700

1. Hoe is de reeds van de Commissie van Vlijt (hierna: CvW) opgebouwd?

- De CvW is uitgaan van een set aan maatregelen waarover volgens de CvW overeenstemming bestond tussen Rijk en VNG ten aanzien van de wenselijkheid en de vereiste sprenging (regel 2 tabel).
- De maatregelen worden als onderdeel van de Herormingsagenda nodig uitgevoerd. Het aantal maatregelen (regel 2) is voor 2022 incidenteel gesommeerd. De bescherming over compensatie voor 2023 en verder is opgegeven voor de formule.

(in € milj., is salvoverbeteld)	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028/stk m€
1. Tukor Jaarbeurs in Brugge 2022	1.529	1.629	1.629	1.629	1.629	1.629	
2. Vervroegde opbrengstmaatregelen Herormingsagenda	-234	-374	-463	-570	-961	-1.017	-1.017
Resterend tukor na maatregelen herormingsagenda	Roos verwacht in beginning (1.314)	1.434	1.363	1.238	867	811	811

2. Waar bestaat de Herormingsagenda uit en hoeveel moet gemeenten betrekken?

- Voor de uitvoering van de Herormingsagenda vormt regel 2 uit bovenstaande tabel het basislijf kader. Wanneer gebruikte alle maatregelen inclusief enkele uit de CvW maar niet uit de rest van de herormingsagenda resulteert een beloofd van structureel 800 miljoen euro (regel 3 uit tabel).
- De maatregelen bestaan uit gehele termen van de jaagdzaag, zoals afbalansering van de resterende jaagd, standaardisatie van de uitvoering en regionalisering.
- Het kabinet hoopt momenten teconemoning tegevoegen om in de gemeentelijke begroting 2022 voor de jaargang 2023 tot te gaan van 7,5% van het CvW compensatiedraad. Hierbij is vastgesteld dat dit geen budgettaire garantie is omdat een nieuw kabinet beslist over de structurele situatie.

3. Hoe hebben gemeenten zich verbonden aan de Herormingsagenda?

- Wethouders van het kabinet hebben samen besloten tot het instellen van een CvW. De CvW had tot dan toe een voorlopige agenda en had advies uit te brengen. Op basis van dit advies hebben de Wethouders het kabinet de Herormingsagenda vastgesteld.
- Minder dan 50% van de landelijke gemeenten en heel deelcompensatie krijgen voor de uitvoering van de Herormingsagenda. Dit is nog niet voorzien in de vooropstelling. Definitieve bescherming over de herormingsagenda is voorzien voor voorjaar 2022.

4. Welke mogelijkheden zijn er om te besparen op de extra middelen voor Jaugd?

- Met het invullen van een aanzuivende maatregel is het vanaf 2025 mogelijk om minstens 500 miljoen euro additioneel te besparen. In eerderen jaren liggen de besparingsmogelijkheden lager door dat maatregelen wisselvastgaang en implementatievertrag vergen. Aanzuivende maatregelen zullen bij gemeenten op weerstand stuiten.

(in milj.)	2023	2024	2025	stker
Normieren behandelduur	-47	-71	-94	-94
Verschroedelijkerdender inzake voorlopend veld nader begrenzen	-155	-155	-155	-155
Bijdrage (affineel) t.v. voorvergunning	0	0	*184 uit -96	*184 uit -96

- Normeren behandelduur: De gemiddelde trajectduur is in de afgelopen jaren toegenomen. De behandel duur wordt genormeerd naar de gemiddelde cuur voor de deelgemeente.
- Verschroedelijkerdender inzake voorlopend veld: Naar aanleiding van de voorstellingen moet er steeds meer wat voor activering zicht binnen het voorliggend veld uitvoeren en wat daarin staan zijn. Het Rijk kan ervoor kiezen om geen compensatie te bieden voor de sterke toename sinds 2017, gemeenten kunnen dit opvangen door de werkzaamheden in het voorliggend veld te beperken.
- Bijdrage vergunning: Het resterende tekort kan teruggebracht worden door eigen betalingen in te voeren voor (ambulante) Jeugdzorg. De opbrengst is 0,2 tot 1,2 milj. euro afhankelijk van de voorwaarden die een bijdrage vereisen. De voorwaarden zijn dat de voorvergunning is een wettelijke vergunning en dat deze is gemanageerd door CAK. Implementatie is per 2025, net als bij de eigen bijdrage voor de huiselijke hulp die is opgenomen in de vooropstelling zorg.

70a Maatwerkafspraken industrie

- Het idee van de formerende partijen is om bindende maatwerkafspraken met industriële bedrijven te maken over CO2-reductie. Dit staat nu in de financiële tabel opgenomen (aan de uitgavenkant), met het bedrag op PM.
- In dit A4tje wordt gekeken naar de juridische mogelijkheden, de samenhang van deze maatregel met andere voorstellen in het pakket, de mogelijkheden van invulling van maatwerk en de eventuele budgettaire reservering hiervoor.
- Voor maatwerkafspraken met grootuitstoters is het essentieel dat er harde en afdwingbare afspraken voor extra CO2-reductie zijn, bovenop de effecten van het overige klimaatbeleid. Om een additioneel reductie effect te kunnen inboeken zal daarom de CO2-heffing moeten worden aangescherpt, bijvoorbeeld door een hoger reductiedoel van de CO2-margeheffing of een innname van dispensatierechten.
- Ook zal de industrie bepaalde waarborgen willen hebben van de overheid op het gebied van tijdige aanleg van infrastructuur, beschikbaarheid van duurzame energie, en versnelde vergunningverlening. Zonder garanties hieromtrent van de zijde van de overheid en netbeheerders, zal een bedrijf zich niet committeren aan een extra reductieverplichting.
- De doelgroep bestaat in generieke zin uit de top 30 grootste uitstoters inclusief de AVI's. Als maatwerk mogelijk is, dan zou hiermee gerichter kunnen worden verduurzaamd dan met generiek beleid dat ook bedrijven treft die geen of weinig verduurzamingsmogelijkheden hebben (bouwkeramiek, glasindustrie).

1. Wat is er juridisch mogelijk bij het maken van 1-op-1 afspraken?

- Bij het maken van afspraken met individuele bedrijven om hun uitstoot te verminderen moet rekening gehouden worden met Europese staatssteunregels, die met name zien op de geschiktheid, noodzaak en proportionaliteit van overheidsingrijpen. Eventuele maatwerkafspraken met individuele bedrijven zullen aan een lange lijst voorwaarden moeten voldoen. Daarbij moet onder meer gekeken worden naar:
  - Kan het doel bereikt worden met regulering of wetgeving? Wordt er subsidie gegeven voor verduurzaming die een bedrijf op termijn ook uit zichzelf zou doen?
  - Lopen de subsidies samen met beprijzing en hoe wordt hiermee rekening gehouden in de subsidie?
  - Bij subsidiëring om uitstoot te verminderen moet ook rekening gehouden worden met de voordelen die een bedrijf haalt omdat ze minder hoeven te betalen voor hun uitstoot (nationaal en Europees).
  - Verstoort de afspraak de concurrentie in ernstige mate en is er een alternatief denkbaar dat de concurrentie minder verstoort?
- Vanuit de EU en ambtelijk is een sterke voorkeur voor generieke regelingen waar bedrijven zich voor in kunnen schrijven, omdat die over het algemeen minder marktverstorend zijn, minder arbeidsintensief zijn en meer (goedkeuring)zekerheid vooraf bieden.
- Er zal een goede redenering op tafel moeten liggen waarom een generieke regeling niet goed werkt, de verwachting is dat met de SDE++ en de NIKI de meeste industriële klimaatprojecten ondersteund kunnen worden. Ook de VEKI en de DEI-XL kunnen betrokken worden bij een eventuele maatwerkaanpak. Mochten projecten niet passen, dan kan gekeken worden naar een maatwerksubsidie, echter een staatssteuntraject bij de EU kost tijd, zeker 6 tot 12 maanden.
- De juridische haalbaarheid van maatwerkafspraken hangt af van de invulling. De voorwaarden die gesteld worden kunnen het maken van afspraken complicerend. In hoeverre er dan nog sprake is van een nuttig instrument kunnen wij op dit moment niet inschatten.

2. Welke budgettaire reservering zou voor maatwerk kunnen worden opgenomen?

- Een specifieke budgettaire reservering voor maatwerkafspraken is op dit moment moeilijk te geven. De juridische haalbaarheid van maatwerkafspraken is onzeker en afhankelijk van de uitwerking van afspraken. Ook de hoogte van maatwerksubsidies is nog niet in te schatten.
- Het is daarom een expliciete keuze voor de formerende partijen of, en zoja hoeveel middelen men hiervoor wil reserveren. Als men dat wil, is een mogelijke route een extra bedrag in het voorziene klimaatfonds op te nemen. De uitwerking van de besteding volgt dan later.

- Overigens komen bepaalde voorziene investeringen uit dit klimaatfonds of het bredere klimaatpakket al ten goede aan industriële grootuitstooters, of helpen de randvoorwaarden te scheppen waardoor zij kunnen verduurzamen.

3. Wat is de samenhang van maatwerk met de andere maatregelen?

In het huidige pakket zijn twee soorten maatregelen te onderscheiden die met name relevant zijn voor de industrie en waarmee maatwerk potentieel kan dubbelbenen:

1. Beprijzing/normering uitstoot industrie:
  - a. Middels een aanscherping van de marginale CO2-heffing met bijvoorbeeld 4 megaton en een aanpassing van de energiebelasting heeft de industrie een grotere reductieopgave.
2. Reservering investering infrastructuur en subsidie energiedragers
  - a. Om de juiste randvoorwaarden voor de energietransitie te creëren is er cumulatief tot 2030 19 miljard euro gereserveerd voor investeringen in (energie)infrastructuur en duurzame energiedragers. Er staat daarnaast nog een CCS-maatregel op PM.

4. Leiden maatwerkafspraken ook tot een additionele uitstoutreductie?

- Eventuele maatwerkafspraken zullen additioneel moeten zijn aan de huidige stimulerings- en beprijzingsmaatregelen. Voor zover de bedrijven onder de CO2-heffing vallen dient om zeker te stellen dat reductie additioneel is de heffing te worden aangescherpt (innemen dispensatierechten). Essentieel onderdeel is daarom dat er harde en afrekenbare afspraken worden gemaakt met de bedrijven in kwestie over de extra mtonnen reductie, bovenop reeds ingeboekte en beoogde mtonnen reductie. Een borgingsmechanisme als een aanscherping van de CO2-heffing en innemen van dispensatierechten is hier een voorbeeld van. Gezien de grote onzekerheid over de haalbaarheid van maatwerkafspraken is het niet mogelijk een inschatting te geven van de uitstootreductie.
- Stimulering van verduurzaming van ETS-bedrijven draagt op Europees niveau niet of beperkt bij aan uitstootreductie. De uitstootrechten die Nederlandse bedrijven door hun verduurzaming niet hoeven in te zetten worden verkocht en worden elders in de EU ingezet.
- Bij maatwerkafspraken gericht op sluiting van (delen van) productie dient er goed gelet te worden op verschuiving van productie naar elders.
- Een eventuele tender voor productiebeperkingen geeft grote risico's op verschuiving uitstoot. Voor de productiebeperking zouden deze bedrijven gecompenseerd worden. Ruwe schatting van EZK van deze zomer was dat dit € 500 tot 1500 kost per ton uit de markt genomen CO2-emissie, oftewel € 0,5 à 1,5 mld euro/Mton. Voor de lange termijn is dit meestal geen doelmatige route: productie en uitstoot verschuiven naar andere landen. Dit is een uiterste maatregel om kortetermijndoelen te halen, zoals de sluiting van de kolencentrales om de Urgendadoelen te halen. Ook wanneer zeker is dat de productie zich niet zal verschuiven naar andere landen is de maatregel eventueel te overwegen.

70b Kosten kernenergie

- De gemiddelde bouwkosten van een generatie III+ reactor zijn tussen de 7 en 13 miljard euro. De uiteindelijke kosten van de opgewekte elektriciteit per MWh is afhankelijk van de inzet van de centrale en de energiemarkt. Dit type reactor levert 1000-1600 MW aan vermogen (1600 MW is ongeveer 11,5% van de huidige totale Nederlandse elektriciteitsvraag).
- De manier van inzet heeft grote gevolgen voor de rentabiliteit van de kerncentrale. Moderne kerncentrales kunnen ingezet worden voor zowel basislast en/of regelbaar vermogen. Inzet als basislast is de meest economische wijze van inzet vanwege hogere vaste (bouw)kosten en de lagere variabele kosten.
- In de toekomst is CO₂-neutraal regelbaar vermogen nodig om de variatie van de energie uit zon en wind op te vangen. Regelbaar vermogen zijn bijvoorbeeld elektriciteitscentrales op duurzame brandstoffen (waterstof/groen gas) of conventionele centrales met CCS. Kerncentrales kunnen een alternatief zijn voor een deel van de behoefte aan vaste energievoorziening (base load) en regelbaar vermogen samen. Inzet als regelbaar vermogen heeft wel gevolgen voor de levensduur (meer slijtage). Dit maakt kernenergie een dure vorm van regelbaar vermogen.
- De bouw van een kerncentrale kan in theorie zonder overheidsbijdrage, maar dat zien we nergens gebeuren. Vrijwel overal moeten substantiële garanties worden gegeven voor risico's die niet in de markt te verzekeren zijn. Dit leidt daarmee ook tot risico's op forse kosten voor de riksbegroting. Deze risico's bestaan sowieso uit deze onderdelen:
  1. Garantie voor bouw-/vergunningsfase
  2. Garantie op omzet
  3. Restriscico in geval van faillissement van de aanbieder
- Het is onmogelijk om op basis van de huidige cijfers een goede kwantificering te geven. Van belang is wel dat het niet realistisch is om voor de garantstellingen een risicodekkende premie te vragen - zoals het risico- en garantiebeleid vanuit het Rijk voorschrijft – omdat dit de business case van de centrale ondergraft.
- Garantstellingen (en eventuele andere overheidsbijdragen) aan kerncentrales vormen naar verwachting staatssteun. Dit betekent dat deze ter goedkeuring moeten worden voorgelegd aan de Europese Commissie. In het verleden heeft de Commissie – onder voorwaarden – goedkeuring gegeven aan verschillende soorten steun aan kerncentrales. In algemene zin geeft de Commissie daarbij de voorkeur aan investeringssteun versus exploitatiesteun, maar er zijn mogelijkheden om bijvoorbeeld een prijsgarantie zo vorm te geven dat deze kan worden goedgekeurd. Het traject bij de Commissie duurt doorgaans 6 à 12 maanden (maar in dit geval wellicht langer).
- De financiële posities van reactorbouwers staan het naar verwachting niet toe om zelf nieuwe grote kerncentrales te financieren. Daarnaast treedt bij bestaande trajecten de bouwer vaak ook op als energieleverancier. De belangrijkste bouwers zijn niet als energieleverancier in Nederland actief. In NL zullen daarom naar verwachting andere financiers moeten worden aangetrokken.
- Overheidsgaranties zijn nodig tijdens de vergunnings- en bouwfase (bijvoorbeeld in de vorm van leengaranties of in het geval van annulatie). Marktpartijen geven aan niet in staat zijn om dergelijke risico's zelf te dragen, wat private investeringen in kernenergie belemmert. Lange termijn stabiliteit van beleid (en onderliggend maatschappelijk draagvlak) is essentieel.
- Private financiers geven aan dat het ook nodig is om een omzetgarantie te bieden. Ook bij de kerncentrales in aanbouw in Finland en het VK is hier sprake van. Zij zien dit als een voorwaarde om in te stappen vanwege de omvang en doorlooptijd van de investering en de onzekerheid over de toekomstige energiemarkt. Daarnaast liggen de marginale kosten van een kerncentrale (5-6 EUR/MWh) hoger dan andere CO₂-vrije bronnen, zoals zon en wind (0 EUR/MWh), waardoor kernenergie mogelijk lager in de *merit order* terecht komt en er dus minder stroom wordt afgenomen uit kernenergie. Omzetgaranties kunnen op verschillende manieren. Dit leidt dit niet per se tot kosten voor de riksbegroting, omdat dit ook via de energierekening door de consument kan worden opgebracht of omdat de elektriciteitsprijs er toch boven ligt. Dit leidt bij een lagere elektriciteitsprijs echter wel tot een hogere energierekening.

- Er zijn substantiële risico's die vaak leiden tot kosten voor de overheid. Zo zijn er met name bij First-Of-A-Kind (FOAK) projecten in o.a. Finland, Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk zijn kosten- en tijdoverschrijdingen als gevolg van het vergunningsverleningsproces veel voorkomend geweest. Dit zou ertoe kunnen leiden dat de overheid alsnog in moet springen (afhankelijk van de afspraken met de bouwer/financiers en de oorzaak van de kosten). Hetzelfde geldt voor de ontmantelingskosten, die in principe bij de start van de installatie door de vergunninghouder volledig moeten worden gedekt. Hierover moeten afspraken worden gemaakt met de uitbater om te voorkomen dat de overheid met de rekening blijft zitten ('guarantor of last resort'). Een risico is dat de uitbater gedurende de looptijd failliet gaat. In de marktconsultatie benadrukt een overgroot deel van de marktpartijen daarom het belang om te kiezen voor een bewezen technologie die voldoet aan de geldende veiligheidseisen.

Voorbeeld afspraken uit het VK (uit 2016)

- Hinkley Point C betreft een FOAK reactor. Bestaande projecten in Europa, Noord-Amerika en het Midden-Oosten die sinds 2005 in aanbouw/gebouwd zijn betreffen grotendeels FOAK-reactoren. Omdat dit nieuwere technologie betreft, brengt dit wel hogere risico's ten aanzien van o.a. doorlooptijd en kosten met zich mee dan met bestaande generatie III+ reactoren.
- De bouwkosten van de twee reactoren in aanbouw in het VK (Hinkley Point C) van 18 miljard pond moesten worden opgebracht door de twee investeerders EDF en de China General Nuclear Power Group (die gezamenlijk ook de centrale gaan beheren).
- De overheid heeft een prijsgarantie verstrekt (een contract for difference) voor 35 jaar. De overheid garandeert een prijs van £100.38/MWh (huidige prijs is ongeveer £45/MWh). De verwachting is dat deze afspraak over de levensloop tot ongeveer 30 miljard pond aan extra kosten leidt. Deze kosten worden opgebracht door de consumenten (ongeveer 10-15 pond per gemiddeld huishouden op jaarbasis).
- De overheid heeft een leengarantie verstrekt van 2 miljard pond voor eventuele obligaties die de beheerder eventueel uit zou kunnen geven voor de bouw van de reactoren.
- Als het project niet door kan gaan vanwege een verandering in het overheidsbeleid wordt de bouwer/beheerder hiervoor gecompenseerd. Dit zou tot 23 miljard pond kunnen kosten.
- De beheerder moet 7,3 miljard pond opzij zetten voor de uiteindelijke ontmanteling.
- De Europese Commissie heeft de staatssteun aan Hinkley Point C destijds goedgekeurd.

70c Bijmengverplichting groen gas in de gebouwde omgeving (02-12-2021)

Kern

- Het normeren van het gebruik van groen gas vermindert de uitstoot van de gebouwde omgeving en stimuleert tegelijkertijd de productie van groen gas. Op deze wijze draagt de maatregel ook bij aan het concurrerend maken van deze duurzame techniek.
- In het rapport van Geest is indicatief opgenomen dat een bijmengverplichting van 10% een CO₂ reductie van circa 1,44 Mton oplevert in 2020, een bijmengverplichting van 20% een 2,89 Mton. Daarmee kan de bijmengverplichting een substantiële bijdrage van de reductiedoelen leveren.
- NB! voor de Nederlandse reductiedoel kunnen deze megtariffen alleen worden meegenomen als Nederlandse groen gas producent wordt gecertificeerd (an dus niet-nederlandse garanties van consprong (gvo's) worden uitgesloten).
- Ten aanzien van de impact en realisering van een bijmengverplichting voor groen gas zijn er nog veel aantal vragen. Hierover wordt onderzoek verricht, dat hierbij vindt plaats in de komende maanden. De resultaten van dit onderzoek zullen de exacte maatvoering van de maatregel in te vullen nadat dit onderzoek is afgerond.
- De bijmengverplichting leidt naar verwachting tot een stijging van de energierekening voor het thuis huishouden. De voorlopige inchatting van REX is dat een bijmengverplichting van 10% voor gemiddeld huishoudensrichting 2020 mogelijk leidt tot een mijnging van de energierekening met 85 euro per jaar (en bij 20% alvast meer dan 170 euro). Grofhog is de macro-kostenverhoging richting 2030 0,7 mld per jaar bij 10% (bij 20% alvast een ver dubbeling of meer). Het verdere onderzoek wat is uitgezet zal hier een nadere analyse van geven.
- Nad is nu juist heelbaar om volledigheid van gedachte te kunnen produceren voor een bijmengverplichting van 20% in de gebouwde omgeving, dit is echter sterk afhankelijk van flankerend beleid (innovatie, beschikbaar grondstoffen en ruimtelijke inpassing) en van de allocatie van groen gas naar andere sectoren. De haalbaarheid en effecten van mogelijke matrivoer-gescenarios moet blijken uit het onderzoek.
- Het invullen van deze maatregel kan zonder subsidie heeft; in dat geval geen (directe) kosten voor de consument. Dit is mogelijk, wel dat de consument de kosten moet overdragen op huishoudens via de energierekening. Een oplopende energierekening zou kunnen worden omsponnen middels een andere subsidie of lastenverluchting elders. Indien het vereist is om de subsidie via de SDE te laten hopen, dan moet de concurrentiepositie van groen gas in de SDE verbeterd worden, of dat mogelijk is moet in dat geval worden bezien.

Maatregel

- Een bijmengverplichting voor groen gas betekent dat middels normering energieverbruikers verplicht kunnen om administratief het aandeel geleverd groen gas te verhogen en het andere aardgas te verlagen. Het bijmengen van groen gas verlaagt de CO₂ inhoud van het gasgebruik, doordat groen gas een CO₂-neutrale energiebron is.
- Een bijmengverplichting voor in Nederland geproduceerd groen gas zal de productie van groen gas stimuleren. Die nu alweer wel is (Uit/LU) de gasolutie en Uit/Lu uit NEDKA. NB! een bijmengverplichting groen gas heeft alleen een voor producent ideal in Nederland als je niet Nederlandse gvo's kunt uitstellen. De haalbaarheid hiervan wordt nadere onderzoekt. Groen gas kan nu nog maar moeilijk concurreren met andere technieken uit de SDE+++. Er bestaat nu een klein probleem: groen gas is te duur, waardoor het lastiger subsidie verkrijgt, waardoor groen gas dus blijft (want er is geen haalbaarheid en geen uitvoerbaarheid) of van buitenlandse technieken wordt gebruik gemaakt. Door groen gas te stimuleren zal ook kostenreductie plaatsvinden, waardoor groen gas van concurrerende techniek wordt. De kosten berekent het wereldlijk om af te rekenen van de afhankelijkheid van subsidie en te bepalen indien vermindering en realisering.
- Groen gas lijkt goed inreebaar in de gebouwde omgeving, juist daar waar verduurzaming en/of elektrificatie moeizaam blijkt. Groen gas lijkt daarmast ook (nets of factor 2) goedkoper dan vergelijkbare alternatieven zoals waterstof in de gebouwde omgeving.

¹ Over gedane kosten gemaakte door middel van het vergelijken en vergaren van historische data.

1220786

00070

- Een **bijmengingsverplichting** is niet mogelijk voor industrie die gebruikmaakt van private leidingen. Daarmee treft een bijmengingsverplichting niet de grootgebruikers. De situatie constaat daarmee dat de gebouwde omgeving (huishoudens) verplicht het duurdere groene gas moeten afnemen, en de industrie het bij de goedkoopere grijze gas moet houden. Dit laatste kan echter wel worden ondervangen door CO₂-bevrijding in de industrie.

Haalbaarheid

EZK heeft onlangs besloten nadere onderzoek te verrichten naar de mogelijkheid van een binnenvloerplichting voor groen gas in de gebouwde omgeving. De voorontwerpstoel die het onderzoek zal adresseren zijn:

- In hoeverre bijmengen het maakt doelmatige en doeltreffende instrument is om het gebruik van groen gas te stimuleren;
- Wat de verwachte CO₂-opbrengst is van een bijmengverplichting voor groen gas en in hoeverre dit in verhouding staat tot de kosten;
- Wat de openbare gezagshoede van de markt voor groen gas is en hoe dit in verhouding staat tot de benodigde bronnen om groen gas te produceren:
  - Tot nu toe wordt door FZK uitgegaan van een richtlijnhoogte van 10% bijmenging in de gebouwde omgeving in 2030. Op basis van de sectorambities m.b.t. groen gas productie in 2030 is het in theorie mogelijk om te groeien naar 20% groen gas bijmenging in de gebouwde omgeving in 2030. Hierbij zijn er achter twee grote onzekerheden: 1. Deze ambities moeten worden gehaald, dit is sterk afhankelijk van flankerend beleid en 2. Groen gas moet voornamelijk in de gebouwde omgeving worden ingezet en niet in andere sectoren zoals de industrie en mobiliteit. De uitkomsten van het onderzoek kunnen leiden tot de haalbaarheid en invloed van verschillende scenario's op de kosten;
  - In de commissielijstvoordelen onder Afbew-EU worden criteria voor biomassa vorder omslagterrein, voor voedsel regelgeving en tot mogelijke extra kosten lenen lasten.
- Wat het effect is op de energiekosten. Een bijmengverplichting voor groen gas leidt hoogwaarschijnlijk door energie-economische floutering tot een hogere (in dit geval huishoudens).
  - De voorlopige inschatting van EZK en RIZC is dat een bijmengverplichting van 10% leidt tot 7,8 cent extra per kuub. Dat betekent voor een gemiddeld huishouden bij 10% vanaf 2016 van een verhoging van €10,- per kuub (en bij 20% €20,- voor meer dan 170 euro). Grotweg is de macro-kostenverhoging €80 miljoen bij 10% (bij 20% alsnog een verdubbeling of meer).

20.D. formele klimaat-SDE en CO2

(03-12-2021)

Aanleiding

- In het Klimaatakkoord is afgesproken hoe de uitvoer van de CO2 V in 2030 moet verlopen in relatie tot de geschatte SDE-uitgaven. Nu is het moment dat de CO2-tarieven weer gepast worden aan de actuele SDE-raming. Daarbij is de mogelijkheid om systematisch te herovernogen.
- De huidige systematiek van de SDE en CO2 leidt onverhoopt tot een oplopende lastendruk op de energieproductie. Daarom wilde de Rijksoverheid de SDE en CO2tarieven in beginsel (R&I) niet te koppelen of te oor moeden aan daar waar mogelijk te ontkoppen.
- De CO2-tarieven zijn momenteel t/m 2023 in de wet vastgelegd. Volgens de meest actuele raming (end november 2021) moeten de CO2-tarieven ten opzichte van de huidige (2022) tarieven met ongeveer 8,3 milj. euro stijgen (2022-2030).
- Dit leidt tot grondtredes oponthoud in het basispad van de beleidarmatuur lastenvordering en in de geraamde CO2 inkomsten in de EZK begroting.
- Circa 1,6 mld. van de lastenvordering (ranging 2022-2030) is nog niet meegenomen in het BLO. Dit gaat ginddeld om 0,8 milj. hogere asten in de periode 2022-2030. Hierbij geldt dat in de periode t/m 2023 juist sprake is van een lagere taakstelling dan in het basispad, en in de periode 2026/2030 van een hogere taakstelling.
- Om de BLO ten opzichte van het basispad over de periode 2022-2030 per se da te garanderen houden ten 1,6 mld. van de CO2 reserver worden ingerekeld (zie ook advies).

Advies

- We adviseren om:
  - voor de SDE-uitgaven in de financiële plaats van het regeringsakkoord aan te sluiten bij de op dit moment verwachte kasuitgaven en de aanvullende ambitie uit het Regeringsakkoord (op het terrein van hernieuwbare warmte, elektriciteit, hernieuwbare wind, zon, CO2, etc.) niet met de SDE++ in te vullen;
  - de volgende looptijd voor de SDE-uitgaven en de CO2-tarieven los te laten en de SDE-reserver (1,6 milj. euro) te bezetten om de stijgende bruto CO2 taakstelling te dekken en de lastenvordering te beperken (de betreffende middelen worden in dit geval toegevoegd aan de beschikbare middelen). Hierbij moet wel de koppling tussen de CO2 en SDE worden losgelaten;
  - de CO2 te bevrissen op 2022 tarieven en te integreren in de energiebelasting of de CO2 te bevrissen op 2023-tarieven en als aparte belasting te houden;
  - het overige deel van de benodigde kosten opbrengst van de CO2 tarieven van het niveau in 2022 (ca. 6,8 milj.) te delen via het verhogen en minder progressief maken van de tarieven in de energiebelasting, dan via andere fiscale vergroeiingsmaatregelen, op een wijze dat het niet ten koste gaat van het behalen van de klimatendoelen. Deze 6,0 milj. is al opgenomen in het basispad van de BLO.

Toelichting

Systematische SDE++ en nieuwe raming kasuitgaven

- De SDE++ is de grootste klimaatuitdaging op de Rijkbegroting, en gericht op de onrendabele top bij CO2-reductie/duurzame energie. De regeling wordt jaarlijks opengeheld voor een aantal technieken, waarop per techniek kunnen aanvragen. Vervolgens wordt de subsidie toegekend, op basis van de kosten-effectiviteit van projecten. Dit zijn altijd langlopende projecten, die voortgaans juistelijk een voordeel krijgen die afhangt van fluctuerende energie- en CO2-prisen (die bepalen immers de onrendabele top).
- Tabel 1 geeft de meest recente raming van de SDE++ kasuitgaven tot en met 2030 zien. De kasuitgaven nemen tot 2026 sterk toe. Daarna nemen de kasuitgaven licht af, maar blijven ze

¹In deze raming is nog gerekend met cijfers uit de KEV 2020. Een volledige nieuwe doorrekening op KEV 2022 komt in februari 2022 beschikbaar.

nog wel op een hoger niveau dan in 2021-2022. Een groot deel van de kasutgaven betreft eerder aangane verplichtingen.

- In de laatste raming van de SDE+-kasutgaven hoger uit dan eerder oordacht. Deze raming is wel met onzekerheid omgeven, omdat de resultaten met efficiëncieën van de ETS-prijs en energieprijs (hoe hoger de ETS-prijs en energieprijs, hoe lager de onverdubbelbare kosten) lager het subsidiebedrag op projectniveau). Ter illustratie: de raming van totale uitgaven kan lopen juist lager uit tegenwoordig, volgt daardoor flink meer. Zoals dat actueel voorliggend SDE-raming gebaseerd op de KW2020, kan [I] de ETS-prijs en de energieprijszen in duidelijk sterk gestegen zijn. Ook die realisatie (hoeveel van de projecten komen echt tot stand) bepaalt de uiteindelijke kosten.
- De begroting voorziet Duurzame Energie (DE) is bedoeld om de hierboven genoemde fluctuaties in de SDE-uitgaven op te kunnen vangen. Momenteel is de 'reserve' ca. € 1,9 mld. Deze middelen kunnen deels (maximaal 2,25 mld.) voor de mogelijkheid van hogere toekomstige uitgaven te dienen. Dan moet nog ca. 1,6 mld. voor 10% prijssubsidiebuffer. In tabel 1 is een voorbeeld van de reserve van 1,6 mld. opgenomen.
- Bekleding uit de reserve geldt als dekking binnen de uitgavenstrategie van het Rijk, maar heeft op EU-niveau geen effect. Bekleding van uitgaven via een ontbinding uit de reserve leidt dus tot een EU-saldooverschrijding.

Systematische Oplag Duurzame Energie- en Klimaattransitie (ODE)

- Over het voorval dat van elektriciteit en aardgas niet naast de energiebelasting (EB) een opslag duurzame energie (ODE) worden betaald. Daaroprecht vloot naar de algemeene begrotingsmiddelen, maar politiek is gecommuniceerd dat de ODE dient ter financiering van de met de subsidieregeling Stimulering Duurzame Energaproductie (SDE++) samenhangende kasutgaven.
- De ODE-tarieven zijn relevant voor het lastenkader en met het pakket Belestingen 2021 tot en met 2023 wettelijk vastgelegd.
- Tabel 1 geeft, conform de geldende systematiek, een overzicht van:
  - De nieuwe brute taakstelling voor de ODE; deze reeks is gebaseerd op een aantal elementen:
    - Beschikbare middelen SDE: oude netto taakstelling voor de ODE (exclusief dubbeling van belastingbelastingvermindering) + overige middelen (zowel de middelen van afgekomen subsidiebediening);
    - SDE-kasutgaven: gebaseerd op de meest recente SDE-raming en bevat alle uitgaven via de SDE (zie bijvoorbeeld ook de klimaatmaatregelen van Urgenda);
    - Taakstelling lastenkervermindering BT2020: In het kader van het Klimaatakkoord is een nieuwe lastenkervermindering voor de ODE afgesproken van 1,3 hulpouders en 8,2 milj. huishoudens. Hierbij is de lastenkervermindering in de energiebelasting verhoogd en is gescreet dat dit te dekken via de ODE tarieven.
  - De mutatie in de belefde taakstelling:
    - In het BLO-basispad is de oude brute taakstelling voor de ODE opgenomen.
    - Op basis van de meest recente raming voor de SDE-kasutgaven en beschikbare middelen is een nieuwe brute taakstelling voor de ODE berekend (zie Herboven). Deze taakstelling ligt cumulatief (2022-2030) 1,6 mld. hoger dan de oude brute taakstelling.
    - De beleidmatige lastenkervermindeling neemt hierdoor in de periode 2022-2030 max. cumulatief 1,6 mld. toe. Hierbij is ongetwijfeld in de periode t/m 2023 juist sprake van een lastenkervermindering en de periode van 2023-2030 van een lastenverhoging.
    - Om de beleidmatige lastenkervermindeling gelijk te houden is in tabel 1 het verschil tussen de oude en nieuwe ODE taakstelling gedekt door 1,6 mld. uit de SDE-reserve te halen.
  - Echte taakstelling ten opzichte van de ODE-tarieven in 2022:
    - De ODE-tarieven zijn tot en met 2022 wettelijk vastgelegd. Wanneer de ODE-tarieven bevrissen op dit niveau, dan daalt de budgettaire opbrengst naar 2,75 mld. euro in 2030.
    - Het verschil tussen wat met de ODE 2022-tarieven zou worden opgehaald en wat volgens de nieuwe brute ODE taakstelling zou moeten worden opgehaald,

is cumulatief ca. 0,0 mld. euro (2022-2030). De komende jaren is daarom een forse stijging van de ODE-tarieven nodig.
Hervan zit € 6,8 mld. euro al in het BLO-basispad en is 1,6 mld. additionaled [zie ook mutatie in beleidsmarge lastenontwikkeling].

Tabel 1 – Raming SDE lastenvrees en taakstelling ODE (in mil. €)

Nieuwe bruto ODE taakstelling	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Beschikbare middelen SOE	3.750	4.388	4.477	4.149	4.056	3.951	3.743	3.698	3.717
Waarvan netto ODE taakstelling oud, zonder taakstelling belastingvermindering BP2020	2.415	2.630	3.052	3.190	2.983	2.970	2.990	3.226	3.411
Waarvan overige middelen	1.335	1.543	1.415	951	1.073	981	753	472	306
Vervachte kredietgaven SOE (alle uitgaven)	4.282	3.816	4.134	4.031	4.175	4.394	4.415	4.291	3.906
Netto nieuwe ODE taakstelling voor SOE (kredietgaven - overige middelen)	2.947	2.273	2.750	3.080	3.102	3.413	3.662	3.819	3.600
Additionele taakstelling ODE verhoging belastingvermindering ct.3P2020	491	518	556	581	511	542	516	589	524
ODE taakstelling bruto nieuw	3.438	2.791	3.318	3.664	3.646	3.955	4.208	4.408	4.224
Mutatie hele deelsmafie lastenontwikkeling									
Oude - bruto ODE taakstelling (ODE + belastingvermindering), BLO basispad	2.906	3.856	3.621	3.782	3.527	3.512	3.588	3.815	3.085
Nieuw - bruto ODE taakstelling (ODE + belastingvermindering)	3.438	2.791	3.318	3.664	3.646	3.955	4.208	4.408	4.224
Verschil BLO (nieuw - oud) excl. dekking reserve t.o.v. basispad (cum. 2022-2030 lastenverzwarende ls. 1,6 mld.)	+532	-565	-293	-118	+119	+443	+672	+593	+189
Inzet SDE-reserve (cum. 3,6 mld.)	-532				+119	+244	+244	+244	+189
Verschil BLO incl. dekking SDE-reserve t.o.v. basispad (cum. 2022-2030 lastenverzwarende ls. 0)	0	-565	-293	-118	0	199	428	349	0
Extra taakstelling ten opzichte van ophenging ODE 2022-tarieven									
Vervachte ODE-sporenprijs bij bereiken tarieveniveau 2022	2.906	2.884	2.852	2.824	2.800	2.781	2.755	2.756	2.748
Extra taakstelling ten opzichte van ophenging ODE 2022-tarieven	-	-95	476	840	845	1.174	1.443	1.652	1.476

Stijging ODE-tarieven 2023-2030

- Of de tarievenlijst hieronder niet minder bij de tarieven voor de door ons tot huidige hoge SOE-tarieven van de ODE in het basispad aangepast om een antwoord aan te dragen bij de taakstelling, zoals weergegeven in tabel 1.²
- Tabel 2 geeft een overzicht van de ODE-tarieven in 2022 en van de toekomstige ODE-tarieven in 2027 en 2030, indien aan deze assumpties [koppling ODE en SDE-kredietgaven] wordt vastgehouden.
- Tussen 2022 en 2027 stijgen in het rekenmodel de ODE-tarieven van zoveel dat de elektriciteit met meer dan 50%. Dit hangt samen met de oplopende SDE-uitgaven.

² Netbelidmargine wijzigingen die gedurende de rit-intataan worden overgenomen niet gecompenseerd (unadjusted).

- Tabel 3 geeft voor wat deze stijging van de ODE-tarieven beslaat voor een huishouden met een gemiddeld gas- en elektriciteitsverbruik. De daadverleidige lastenstijging voor een huishouder is afhankelijk van het specifieke verbruik. Daarnaast zijn in deze tabel de andere componenten van het belastingdeel van de energierekening (EB, belastingvermindering, btw) niet meegenomen.
- De uitgaande ODE-tarieven houden in het voorbeeld tot van lastenverhoging van 93 euro voor een huishouden met een gemiddeld verbruik. Ter vergelijking: het belastingdeel van de energierekening voor een huishouden met gemiddeld verbruik is in 2022 430 euro (exclusief tijdelijke compensatie voor hoge energieprijs).
- De hoger aangegeven lastenverhoging voor de energierekening als gevolg van hogere kosten voor netbeheer en diensten is mogelijk een oververerving, die opkomt na de effecten van de leusen die het nieuwe kabinet maakt in verdeling van de kosten van de energierekening.
- De tarieven voor 2027 en 2030 zijn letterlijk en geen oft van een latenteverhoging van 1/3 huishoudens en 2/3 bedrijven. Een andere lastenvoorziening (tussen bedrijven/huishoudens en tussen de verschillende verbruikersgroepen) is mogelijk.

Tabel 2 - ODE tarieven 2022, 2027 en 2030 zonder inzet SDE reserve

	2022	2027	2030
Aardgas (excl. btw, in cent/m³)			
0 - 170.000 m³	8,65	12,30	13,30
170.000 - 1.000.000 m³	2,39	3,40	3,67
1.000.000 - 10.000.000 m³	2,36	3,35	3,63
> 10.000.000 m³	2,36	3,35	3,63
Elektriciteit (excl. btw, in cent/kWh)			
0 - 10.000 kWh	3,05	4,34	4,69
10.000 - 50.000 kWh	4,18	5,94	6,43
50.000 - 10.000.000 kWh	2,29	3,25	3,42
> = 10.000.000 kWh	0,05	0,07	0,08

Tabel 3 - Ontwikkeling lastenstijging energierekening
gemiddeld huishouden zonder inzet SDE reserve

	2022	2027	2030
ODE gas	€ 101	€ 144	€ 156
LUU - elektriciteit	€ 73	€ 103	€ 112
Totaal ODE (excl. btw)	€ 174	€ 247	€ 267

Bedoeisptie:

- De Studiegroep Begrotingsruimte heeft aanbevelen om middelen in beginsel niet meer te koppelen of te corrigeren en daar waar mogelijk te ontkoppelen.
- Er zijn grofweg twee bedoeispties: 1) huidig systeemdeel in stand houden en ODE-tarieven verhogen en 2) knelpunt tussen de ODE-tarieven en SDE-kasuitgaven instellen en de SDE-kasuitgaven op een andere manier delden. In dit geval is er – indien de ODE zonder tarieverbijzetting wordt ontkoppeld – een significant budgettarief ten opzichte van de huidige gekoppelde situatie van cumulatief (2022-2030) ca. 7,8 mld. Hier tegenover staat de SDE-reserve (stand huidige ramming) 3,9 mld.

1. Systeemdeel in stand houden:

- De huidige systeemdeel met een koppeling tussen de ODE-tariever en SDE-kasuitgaven wordt in stand gehouden.
- De nieuwe ramming van de SDE-kasuitgaven en taakstellende opbrengst voor de ODE en de organisaties in respectievelijk het uitgaan en lastenhuur voor de komende labnetperiode.

1220787

00071

- Uit de Evaluatie van de ODE door CE Delft blijkt dat de ODE een doelmatige manier is om voor de eindgebruiker meer transparantie te bieden in de financiering van de SDE-regeling.

2. Systematische oplossing

- De huidige systematiek met een koppeling tussen de ODE-tarieven en SDE-kasuitgaven wordt los gelaten. Voordeel hiervan is dat voor het vaststellen van de beëindiging even op elektriciteit en aardgas de beleidstermijn overwegingen (energielos, ingrids, lastenverdeling, etc.) weer centraal staan, in plaats van de benodigde budgettaire optrekken.
- Hiervoor schetst het IBC financiering energietransitie 2 opties, namelijk:

1. Reviseer de ODE en in stand houden

- Herhaal wordt de ODE in stand gehouden en beurten op het niveau van 2022. Op deze manier verliest de koppeling tussen de SDE-kasuitgaven en de ODE, maar blijft de ODE wel in stand als gedecentraliseerde financiering van de SDE++-regeling.
- Herhaal blijft transparantie over de bijdrage van de eindgebruiker op de energierekening. Ook kan door middel van de ODE, inzicht in de lastenverdeling inzichtelijk gegeven worden in de specifieke bijdragen van groepen aan verduurzaming, bij voorbeeld de bijdrage van de industrie aan de SDE++ conform de afspraken bij het Klimaatakkoord.
- De huidige SDE reserve zou voor 1,6 mld. kunnen worden ingezet om de oplop in de EB-tarieven te beperken. Dan resteert nog ca. 2,3 mld. voor onder andere een 10% prijsrisicobuffer.

2. Integreer in de energiebelasting

- De ODE kan komen te vervallen, waarbij de huidige ODE-tarieven en vooralsnog ophooi uit het Klimaatakkoord worden opgenomen bij de tarieven van de energiebelasting. De grondslag en tariefstructuur is nu al gelijk. Dit zorgt voor een vereenvoudiging van het belastingstelsel.
- Dit valt een lijfbelasting van de stofgroep brandstoffen in te stellen met integrale afweging over de inzet van middelen mogelijk.
- De huidige SDE reserve zou voor 1,6 mld. kunnen worden ingezet om de oplop in de EB-tarieven te beperken. Dan resteert nog ca. 2,9 mld. voor onder andere een 10% prijsrisicobuffer.

70c uitvoeringskosten Mimaat Rijksoverheid

- Voor uitvoeringskosten klimaat bij het Rijk is nog geen expliciet bedrag gereserveerd. Additioneel klimaatbeleid zal echter ook leiden tot additionele kosten voor het Rijk (met name personen).
- Zie onderstaande tabel voor de nodige middelen. De totale kosten lopen op van € 53 mil in 2022 naar € 118 mil/jaar in de jaren daarna. Bedragen zijn afhankelijk van ambtelijk EZK, het klimaatbeleid; TNO risico's en kosten voor de reeks en de noodzakelijkheid van de specifieke rekenen te toetsen. Dit geldt bijvoorbeeld voor de reeks 'Mimaatcommunicatie rijk', waarvan deelrangschap en doeltreffendheid onzichtbare en voldoende onderbouwd zijn.
- Een aantal aanrekenkosten klopt niet
  - Dit middelen komen bovenop de gereserveerde middelen voor uitvoering klimaat bij medeoverheden (€ 800 mil/jaar, gebaseerd op Rob(AEF)). Dat bedrag kan in de praktijk reëel/klage uitvallen, afhankelijk van de vormgeving van het klimaatbeleid (bijv. in de gebouwde omgeving).
  - Ook dat klopt dat Lucht- en bodem grootschalig een personele kosten. Dit gaat om een voorstel intensivering (nuwe en hettige € 100 mil in ca. 1.000 fte), die in een gereponeerde arbeidsmarkt moeten worden geworven, bovenop de extra nodige klimaatcapaciteit bij medeoverheden. Dit zal een oppervlak zijn.
  - Reeks 15 jaar uitvoeringskosten gaan uit van een bijbehorend investeringsbudget voor de meest belangrijke uitvoering maatschappelijke verantwoordelijkheid van 400 mil/jaar. Deze meest belangrijke investeringen zijn volgens tot 200 mil in de klimaatbeleidslabel. Indien hier nog een investeringsbedrag van 200 mil wordt bedoeld, zal resultaat 25 uitvoeringskosten daar om zoijs lager uitvalen. De meeste rekenen beginnen in 2023. Voor een aantal posten, die al nodig zijn voor de uitwerking van klimaatbeleid, zijn al in 2022 middelen opgenomen.

Maatregel	Kosten (€ mil., + is saldo verschitterend)					
	2022	2023	2024	2025	2030(w.r.v. 2025)	cum 2025-2040
Uitvoeringskosten						
Kennisinfra						
1a. OBT - werkgroep voor klimaatveiligheid en klimaatadaptatie	1	1	1	1	1	4
1b. WEU capaciteit voor analyses t.b.v. klimaatverandering	1	1	1	1	1	6
2. OBT capaciteit doortrekking kennisinfra klimaatbeleid	0,5	0,5	0,5	0,5	0	0
3. RHM-Druiven	1	1	1	1	1	4
4. Verbetering informatievoorziening Energiestatistiek (MIVET)	1	1	1	1	1	3
5. Implementatiebudget EBN	15	15	15	15	15	120
Apparaatkosten uitvoering						
6. Nationaal programma RES - partijcoöperaties	30	30	30	30	30	240
7. Klimaatbeleid en (informatie) (uitvoerings)-programma's	10	10	10	10	10	80
8. Bedrijf en klein uitvoeringskosten RVO	15	15	15	15	15	120
9. Extra Uitvoeringskosten RVO tgv intensivering klimaatbeleid	14	14	14	14	14	112
10. ILT handhaving Fossen	1	1	1	1	1	4
11. Uitvoeringskosten RWA	1	3	3	3	3	40
12. Uitvoeringskosten AOM, RWS	3	5	5	5	5	40
13. Uitvoeringskosten SoM, TNO en KME	9	10	10	10	10	80
Rijksdelen (is voorlopig beschikbaar)						
14. Klimaatcommunicatie Rijk	15	15	15	15	15	60
15. Duurzame energieontwikkeling op Rijksondergrond	14	14	14	14	14	56
16. Vuurbestrijding klimaatvoogd (Rijksoverheidseis)	17	37	47	65	18	250
Totaal	70,0	173,0	180,0	203,0	127	974,8

1220788

00072

1220788

00072

70f CCS is het mogelijk om hiermee extra CO₂ te halen, en zo ja, hoe?

CCS: wat kan er nog?

- Voor CCS is er qua capaciteit in 2030 meer mogelijk dan nu is voorzien. **Het maximale CCS-capaciteitsvolume voor 2030 in Nederland wordt geschat op >17,5 Mton per jaar (bron: CEN)**. Dit is 7,1 Mton hoger dan nu huidige CO₂-productie in de RIN+ en vergelijkt met 10,5 Mton per jaar, waarvan 7,2 Mton per jaar voor de CCS toepassingen in de industrie en 3 Mton per jaar in de elektriciteitssector (bij Milieudefensie 2022 verwachtbaar tot 2030: 12,7 Mton).
- Het CCS-plafond is in vorige SDE-rondes nog niet bereikt. In de SDE++ 2020 ronda is er voor 2,5 Miljoen per jaar subsidie beschikbaar voor CCS in de industrie en 4,7 Miljoen per jaar in de 2021-ronda zodat dit plafond naar verwachting bijna bereikt wordt. De 2 Miljoen per jaar voor de elektriciteitssector zal naarmate vergunning niet op korte termijn bereikt worden.
- Meer CCS-oppervlak per jaar in 2030 in Nederland dan 17,5 Mt is niet realistisch, dit vanwege de voorbereidingsijd om de capaciteitslocaties te onderzoeken en gereed te maken. Voor de 53% toename in 2030 is, uitgaande van de toonverhouding in het rapport van daesa, daaronder waarschijnlijk ook opslag in het buitenland nodig. Dit kan een bijvoorbeeld mogelijk zijn voor windmolens dat VR kunnen produceren. Met voor weken vooraf reeds gaspraktijken overvaren en te voldoen aan de openbare staatsbelangen (D+1 normen) een MOU onderhandend om maar zo'n bijstand verdiende toe te werken. Na 2030 is er meer potentieel voor CCS, afhangt dat of van bijv. de ETS-prullen.
- CCS wordt gestimuleerd via de SDE++. Het is mogelijk om CCS extra te stimuleren door het plafond in de SDE++ te verhogen tot een decent niveau. Op een horizon tot 2030 is CCS de meest kosteneffectieve en haalbare techniek om CO₂-uitstoot te reduceren in de industrie. Voor de transitie naar 2030 zijn echter andere (nu nog relatief duurdere) technieken nodig. Om te zorgen dat de inzet van CCS niet ten koste gaat van technieken die voor de lange termijn transitie onmisbaar zijn, is de subsidieering van CCS beperkt via een CCS-plafond. Tevens is afgesproken dat er na 2035 geen nieuwe subsidiebeschikkingen voor CCS-projecten worden afgewezen, uitzondering daarop mogen nieuwe concessies D+1 geven een prikkel aan bewrijven om CCS te blijven ontwikkelen en de 'plafond' te verhogen.
- Overigens zorgt hier pleister er ook voor dat er een (sterkere vorm van) scheiding is aan de subsidie voor CCS op bedrijven vanaf dat mogelijkheid hun CCS-project willen indichten in de SDE++. Het gebeurt inlaten van het plafond dat alleen doordrukken en bewrijven meer tijd geven om ook alternatieven te onderzoeken. Dit kan mogelijk daarom ook tot minder CCS leiden.
- Kosten van de maatregel zijn afhankelijk van de mate waarin het plafond wordt verhoogd, en de mate waarin dat wordt gacomprimeerd door een intensivering in de SDE++ (de bullste onder).

En wat is er nodig als je ook CO₂ wilt?

- **Industrieën die al CO₂ terugnemen en CO₂-reductie hebben bereikt kunnen CO₂ terugnemen en CO₂-affiniteitssubsidies eisen.** Om met meerwaarde achterhaalbaar CO₂ te redden en hiervan de heffing, is niet alleen extra CCS-norm ruimte nodig, maar ook een aanscherping van de heffing. Voorkomen moet worden dat voor de extra reductie te veel dispensatierechten binnen de heffing verkregen worden. Het beschikbaar maken van meer CCS-middelen helpt (industrie) bedrijven met de nodige investeringen om te voldoen aan de klimaatdoelen en de concrete reductiedoelstelling in de CO₂-heffing. Vriva CCS-echtlicke maken afHInhalis investeringen immers meer rentabel.
- Daar naast is het nog mogelijk dat bedrijven buiten de industrie die niet onder de CO₂-heffing vallen, gebruik kunnen maken van CCS. Daar gaat expliciet om de elektriciteitssector. Hier kan mogelijk enkele mogelijkheden worden genoemd, hoewel dit effect zeer onzeker is. Het is immers een last voor de uitvoer van een stabiele uitgangssituatie dat er uit handen kan worden gekregen, omdat de uitvoer de Nederlandse landen en ons landen (de landen dat deelname aan de heffing hebben) in Duitsland en elders dat gascentrales in NL meer produceren. BECCS biedt in een aantal sectoren ook nog mogelijkheden.
- Het zou hierbij wel gaan om een generieke aanscherping voor alle ETS-bedrijven onder de industrieheffing (ongeveer 370 installaties). Nadeel daarvan is dat ook een groot aantal bedrijven worden getroffen die geen verdurensinproducten (via CCS of andere technieken) hebben, en dus niet zouden profiteren van de extra stimulans voor CCS. Naar verwachting zijn circa 20 bedrijven in de industrie die CCS kunnen toepassen. De kosten en baten aanlaan dus niet gelijk zijn.

- NB! er zijn ook andere borgingsmaatregelen (bijv. via minister) die nadere onderzoek kunnen worden.
- Verhogen van het plafond zonder additionele intensivering in de SDE++-, beperkt de CCS-middelen voor andere technologieën. Zoals hierboven aangegeven, is er behoefte voor een CCS-plafond gelijk aan om te voor komen dat alternatieve technologieën niet aan bod komen. Kansberekening is dat het verhogen van het CCS plafond oproepen 1,2 miljard euro per Mton/jaar aan CCS-ontwikkelingsbudget vraagt en 500 miljoen tot 1 miljard euro aan toezichtsbelasting; dit leidt dus tot minder beschikbare middelen voor technologieën als bijvoorbeeld duurzame warmte en groene gestookte elektriciteitsgeneratoren. De kansberekening wijst uit dat de CCS maat het minste waarde bij heeft dat Nederlandse bedrijven voorstellen kunnen kopen met deze technologieën (bv. elektrisch traillen) die uiteindelijk richting 2050 nodig zijn, en kan leiden tot een duurdere transitie na 2050. De Nationale Investeringsagenda 'Klimaatprojecten' (NIPK) stuurt enkele duurzame projecten helpt mogelijk kunnen ondersteunen.
- De aanpassing van het CCS-plafond leidt tot extra CO₂-reductie via CCS vanaf omstreeks 2028; het zijn projecten met een lange voorbereidingsperiode. RIS geeft dit ook in zijn analyse van de MIL2022 aan: 'De vervuiling van het CCS-plafond zal tot projecten leiden waarvan de realisatiestermijn maximaal 17 jaargangen later 2030 valt.'"

20 C. Maatregel 2a en 2b: minder degressief maken EB en verlagen ODE-tarief 2^e en 3^e schijf elektriciteit

Vraag 1: Wat is de maatvoering (gas/elektriciteit van de schijven) bij maatregel 2a zoals die nu is ingevoerd?

- In de financiële plaat is opgenomen dat met 500 mil. euro de tarieffstructuur van de energielebelasting minder degressief wordt gemaakt.
- In onderstaande tabel is een voorbeeld opgenomen waarin de tarieffstructuur in de energielebelasting minder degressief is gemaakt door alleen de tarieven van de 2^e, 3^e en 4^e schijf gas te verlagen. Hierbij is minder degressief gezien van enkel de gasdelen in de 2^e, 3^e en 4^e schijf heel qua tarieffstructuur het meest effectief.
- Tot het huidige niveau blijft er een ophoping te zien door de inflatiecorrectie aan door deeln in het Klimataccord afgesproken schuif tussen vergas en elektriciteit ('1 schijf').
- Als het vellen van de 500 mil. over de 2^e, 3^e en 4^e schijf gas is aangenomen dan de opbrengst van alle drie de schijven verhoudingsgewijs in gelijke mate toeneemt.

m3 (excl. btw)	2022	2023	2024	2027	2030
EB tarieven aardgas aanpassing tarieffstructuur 2^e, 3^e en 4^e schijf*					
0 - 120.000 m ³	36,92	35,03	39,69	44,14	46,94
170.000 - 1.000.000 m ³	6,69	11,15	15,61	16,47	17,80
1.000.000 - 10.000.000 m ³	2,12	6,81	11,21	11,80	12,83
> 10.000.000 m ³	1,30	5,60	10,04	10,55	11,48
Verandering t.o.v. EB tarieven bestip ged					
0 - 170.000 m ³	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
170.000 - 1.000.000 m ³	0,00	4,38	8,73	9,19	10,07
1.000.000 - 10.000.000 m ³	0,00	4,37	8,71	9,14	10,02
> 10.000.000 m ³	0,00	4,37	8,70	9,13	9,97

*Wortel 250 mil. minder degressief in 2023 en vanaf 2024 (tarif 900 mil. minder degressief)

Vraag 2: Laat erinFFR en ODE tot een historische aanstelling bij de voorstellen uit het FERRE t.o.v. de ETD?

- De Europese Commissie heeft in het kader van het FERRE palideet een voorstel gedaan voor het wijzigen van de richtlijn energielebelasting. Hier valt nu enkel de energielebelasting op de ODE onder. Indien dit heden ten dage toestande zou de ETD wordt aangemerkt. Beterdient dit dat evenals nu al het geval is – die EB en ODE-tarieven bij elkaar optellen – betrekking aan de eerder van de richtlijn moeten voldoen. Voor een schuif tussen de EB en ODE draait in schaaf dus niet bij aan de richtlijnen vanuit Hbb.
- Voor de tarieffstructuur van de energielebelasting brengt dit voorstel twee belangrijke elementen:
  - Degressieve structuur verliest. De mogelijkheid om een degressief tarief te hanteren vervalt, waardoor een vlak tarief moet worden gehanteerd. Met vlak tarif bedoelen we dat de huidige vier 'tariefschijven' voor klein- en grootverbruikers verdwijnen en een édres én étselde tarief per eenheid m3 gas of kWh elektriciteit gaan betalen.
  - Ranking: In het commissievoorstel zijn minimumtarieven op basis van de energiehoudigheid (GH) opgenomen met een ranking van de verschillende soorten ongebruiken naar risicoclaude. Dit betekent voorbereed dat het aardgastarief per GH hoger moet staan dan het elektriciteitstarief per GH. De huidige tarieven van de energielebelasting zijn al eenmaal (wel) los van de ranking en dus minimaallevens. Wel is een aanpassing nodig om te voldoen aan de ranking.
- De Europese Commissie heeft voorgeteld om de herziening per 1 januari 2023 te eten ingang. Het is echter zeer onwaarschijnlijk dat de Richtlijn energielebelastingen ook daadwerkelijk al per 1 januari 2023 verandert. De onderhandelingen zijn pas recent van start.

- gegaan om bediening te moet plaatsvinden bij unanimiteit. Of de ranweg en het vervelen van de degressiviteit in deze vorm overeind blijven in de herzetting is eveneens onzeker.
- Nederland kan ook zelf – los van de herzetting van de richtlijn – besluiten om de tarieven in de energielabelstorting aan te passen en minder degressief te maken. Het minder degressief maken betekent niet per se dat alle tarieven hoger moeten worden. Er kan bijvoorbeeld ook voor een laag vijk tarief worden gekozen. Een hoger tarief leidt echter wel tot een grotere energielabeltariefopbrengst en grotere CO2-reductie, hoewel het risico op wachttijd ook toeneemt.
  - De verhoging van het tarief van de 2^e, 3^e en 4^e schif aardgas met 500 mil. euro zorgt ervoor dat de totale CO2-emissies minder degressief wordt; dit is een stap in de goede richting om te volgen aan het ETS-verdrag.
  - De verlaging van het tarief 2^e en 3^e schif dat elektriciteit vergroot op zichzelf de degressiviteit. Tegelijkertijd wordt schif 3 in de financiële plaats ook voorgeduld om het tarief in de energielabelstorting voor 1^e schif elektriciteit te verlagen en nemen de ODE-tarieven in het basiscasus al sterk toe (zie tabel 2). Per saldo zal de tariefstructuur daardoor ook voor elektriciteit minder degressief worden.

Vraag 3: Wat kan (bijna)verantwoordig maatregeling 26 zijn en wat is hier het Nieuw-effect van?

- In algemene en laag het minder degressief maken van de energielabelstorting door het verhogen van de tarieven in de 2^e, 3^e en 4^e schif tot een groter prijsje om energie te besparen. Dit leidt tot meer CO2-reductie.
- Op basis van het studiegerapport Beleennering Parijs (van Geest) schatten we in dat de verhoging van de tarieven 2^e, 3^e en 4^e schif ges met 500 mil. leidt tot een extra CO2-reductie van circa 0,5 Mton. Dit is nadrukkelijk een inschatting.
- Het tegelijkertijd verlagen van het ODE-tarief 2^e en 3^e schif elektriciteit met 425 mil. verslaat onzijdig de prijsdruk om het elektriciteitsverbruik te verminderen, maar maakt anderzijds elektriciteitsaansluitingen (van elektrische gezinsleden) mogelijk (opbrengstvermindering).
- Hoe deze twee effecten tegen elkaar optrekken is in ons model bewerking lastig te schatten. In het geval maatregel 2a enkel aanswingt op de gastarieven en maatregel 2b op de elektriciteitsaansluitingen zou een voorlopige samenvatting kunnen zijn dat er saldo het effect van deze twee maatregelen 0,5 mton in 2030.
- Hoe de 425 mil. kostenvermindering wordt verdeeld over de 2^e en 3^e schif elektriciteit (ODE) is vooralsnog afhankelijk van de vraag in wie ke sector het wensen (ik) is om de prijsdruk tot elektriciteitsvergroting en latere elektrificatie te gebruiken. Wanneer het bijvoorbeeld wenselijk is om in de planningsboom de prijsdruk elektriciteitsvergrotingen dan heeft verlaging van het elektriciteitstarief 2^e schif meer effect dan de 3^e schif.

Jarige 2 ^e -tarieven ODE elektriciteit (excl. btw)	2022	2023	2024	2027	2030
ODE tarieven 50€ uitgaven 2021 + verlaging 2^e en 3^e schif*					
0 - 10.000 kWh	5,05	5,92	4,1	4,75	4,56
10.000 - 50.000 kWh	4,18	4,81	4,63	5,57	4,88
50.000 - 10.000.000 kWh	2,29	2,38	2,04	2,45	2,21
> 10.000.000 kWh	0,05	0,06	0,07	0,08	0,07
Verandering tarieven ODE elektriciteit t.o.v. reeks SDC uitgaven 2021					
0 - 10.000 kWh	0	0	0	0	0
10.000 - 50.000 kWh	0	-0,56	-1,12	-1,12	-1,1
50.000 - 10.000.000 kWh	0	0,56	1,11	1,1	1,07
> 10.000.000 kWh	0	0	0	0	0

*(Waarde) 2,5 mil. verlaging ODE in 2023 en vanaf 2024,(waarde) 425 mil. verlaging.

2016 Grondslagversie - mobiliteitsklimaat (MKB+ en EV)

Aanleiding

- Er wordt gesproken over een mogelijke invoering van de MRPplus. Los van MRPplus vindt er structureel schier grondslagversie plaats doordat er steeds meer EV's komen in het wagenpark. Er is sprake van minder belastingopbrengsten op termijn, omdat er steeds minder actienetinkomsten en minder bpm-inkomsten binnenkomen. Er komt waarschijnlijk besteding in de plaats voor actienetinkomsten, maar die liggen lager dan de actienetinkomsten. Zolang EV's steeds meer dan bestaande auto's meenemen de inkomsten uit de bestedingen daalt.

Daarom moet er een budgetneutraal alternatief worden gevonden.

Voorstel

- MRPplus wordt in ieder geval budgetneutraal ingevoerd vanaf het moment van invoering (2030).
- De lokale formule en voorziet om naast de invoering van MRPplus ook een fiscus stimuleringspakket voor EV's tot 2030 in te voeren. houden we rekening met de derving tot en met 2030 die samenhangt met dat stimuleringspakket. De derving door grondslagversie die zonder verdere stimulering ook al plaatsvindt wordt niet gedekt. De extra derving die plaatsvindt door het eventuele stimuleringspakket wordt dus ingepakt als in-klaar te lezen (-). Men kan kiezen om dit te delven of als 'verdeukelten' te laten staan.
- De vraag is wat de structuurale kosten zijn door grondslagversie. Door grondslagversie worden de belastingopbrengsten met name na 2030 kleiner. Als je je belast opbrengsten op eenzelfde wijze houdt, dan kan dit binnen het autodomene worden opgelost. Dit kan door de BPM vanaf 2030 anders in te richten of de MRPplus tarieven aan te passen. Door de afspraak te maken dat grondslagversie na 2030 wordt overgegaan binnen het autodomene kan structuurale 0 worden ingeboekt.
- Op deze wijze halveert het heette van handelswaarden: kleine termijn stimulering om PBR-Anl 2030 te halen en lange termijn beeld om grondslagversie tegen te gaan.
- Naast je deze afspraken moet dan zul op een termijn en zeker na 2030 de belastinggedrag veel minder worden; je verliest BTU-nutte op lange termijn. Deen dat waardering en bouwputkundig moet na 2030 blijven en once in IBI niet zo ver loopt kunnen we dit achter niet structureel inschakelen als derving. Op termijn latere kabinetten, gaan dit wel zien in hun rekeningen. De derving komt dus op weer later moment in het IBI-aanbod bereikt.
- Als er op EU-niveau maatregelen worden genomen die leiden tot extra grondslagversie door snellere ingroei van EV, dan leidt dit nog tot extra grondslagversie.
- Tweehuizing voor in RA MRPplus m.u.t. In helder gevel budgetneutraal ingevoerd vanaf 2030.** Dit betekent dat belastingderving (mindere actienetinkomsten en minder bpm's voor een klein deel geremasseerd door minder inkomsten) of energiebelasting en mbp-inkomsten terugkomt in de tarieven van de MRPplus vanaf het moment van invoering. Daarnaast wordt de derving door grondslagversie door de groei van het aantal EV's opgevangen vanaf 2030 binnen het autodomene. dit kan ook binnen de MRPplus. Het belangrijkste dat nu moet aangehouden als referentie is het opereergebit van de grondslagversie is het belastingdewe in 2025, het jaar waarin het lidmaatschap van het vorige kabinet afloopt.

Toelichting

Stand van zaken

- Grondslagversie binnen de mobiliteitsbelastingen als gevolg van een toename van het aantal EV's in ieder geval t/m 2025 in het basispad, omdat de MLT tot 2025 loopt. In de

houdbare oidsommen van het GfE, die uiteindelijk pas 2060 weergeven, wordt dit vanaf 2026 niet meegenomen. Concreet: het GfE gaat er dus vanuit dat de belastingopbrengsten uit mobiliteit op lange termijn op hetzelfde niveau blijven.

- Alle doorbrekingen in het mobiliteitsdomein worden altijd tot 2030 uitgetrekend (want de modellen waar mee parallel wordt, + de KfV lopen tot 2033). Om die reden is tot nu toe in deze scenario's een daling van de mobiliteit in de verschillende vormen die samenhangt met de stimuleringencommissie tot en met 2030.

Hierbij is de derving die samenhangt met de stimuleringsmaatregelen meegenomen, inclusief eerderdegde gedekt aspecten (dus doorvering naar accijnsen, energielebelasting, bspm mbv een gedekt pad) en ook op de inkomen van grondlegger en de zender deze stimuleringsmaatregelen ook al plaatsgehad met gedekt, maar niet tot en met 2030 nog lopen. (€0,4 miljard in 2030).

Omstreeks 2010 leggen we hier nu pas na 2000, de grondleggerseis in latere jaren komt dus voor nu nog niet. In de loop van tot uitdrukking, maar op een latere moment ca 10 jaar later, leidt immers veel minder inkomen aan door grondleggerseis in latere jaren.

• Er is geen exact jaarlijks pad beschikbaar van de cohorenties tot aan het moment dat alle personenuitsl. in het wagenpark elektrische voertuigen (EV) zijn.

In figuur 1 is inzichtelijk gemaakt hoe de opbrengst uit de autobelastingen bij personenuitsl. zich kan ontwikkelen, uitgaande van een aantal scenario's. Het oranje vlak geeft weer wat de derving is ten opzichte van de verwachte opbrengst in 2022.

- Het grootste deel van de grondleggerseis ontstaat na 2030 als het wagenpark in snel tempo omstreeks 2030 wordt. **Het caso hierbij om een gedrukte latijnsche budgettaire derveling van € -3,4 milj. euro ten oosten van 2022.** In 2035 zou volgens de huidige europees voorstellen alle nieuw verkochten elektricien moeten zijn, was door je vanaf 2035 in elk geval vóórjaar de huidige voorvergunning de volledige grondleg van de RDM leeg, heeft (en alleen nog de vaste voet heft bij EV's).

Figuur 1: opbrengstautbelastingen personenuitsl. (milj.)

- In feite zorgt stimuleringslabel EV's op de korte termijn dus voor het naar voren halen van de structurele grondleggerseis die op de lange termijn bij ongewijzigd beleid zou plaatsvinden, omdat uitgaande van alle evolutie en scenario's zullen wijken. Als je stopt met EV-stimulering en de grondleggerseis duurt voort, dan blijft de derveling over.

- Tot nu toe hebben we in het mobiliteitsdomein de derveling door maatregelen die leiden tot het naar voren halen van grondleggerseis meegenomen en gedekt in het autocomité. Reden: dit was zo afgesproken in het klimaatakkoord (onderdeel van 1 groot akkoord) en conform de begrotingssregels ging het binnen het autocomité om een grote relevantie van de lege uitgang door verschillende aspecten met invloed van o.a. jaarm. t.b.v.

• ¹ Het net van de rechtopgaande losstaande ² van de restheid van de begroting van PwC in de elektronelektronica en in het wagenpark.

71. Memo duiding cijfers Najaarsnota 2021 (1 december 2021)

Samenvatting

- Het EMU-saldo en de EMU-schuld vallen dit jaar gunstiger uit dan gedacht op Prinsjesdag. De EMU-schuld komt in de Najaarsnota dit jaar 1,4 procent (of 11,6 miljard) lager uit dan geraamd in de laatste Miljoenennota. De NJN geeft alleen een bijstelling van het lopend jaar.
- De meevaller valt grosso modo uiteen in drie componenten:
  - De meevaller komt deels door hogere belastinginkomsten (0,3 procent) die o.a. samenhangen met hogere economische groei in het derde kwartaal. Het is waarschijnlijk dat een (aanzienlijk) deel van deze groei incidenteel is of voren gehaalde groei betreft en daarmee niet leidt tot een meerjarige verbetering van saldo en schuld.
  - Verder komt de meevaller in 2021 door minder uitgaven aan coronasteun dan verwacht (0,4 procent, ofwel 3,1 miljard). In 2022 stijgen de corona-uitgaven met 3,3 miljard, wat in dat jaar het saldo en de schuld belast. Hierbij is nog geen rekening gehouden met eventuele verlenging van steun in het eerste kwartaal van 2022.
  - Tot slot komt de verbetering van de schuld deels door een hogere inleg van deelnemers aan het schatkistbankieren (0,6 procent). Dit is een boekhoudkundige mutatie die verder niet duidt op een verbetering van de onderliggende economie of de Rijksfinanciën.

EMU-schuld

Tabel Ontwikkeling overheidsschuld sinds Miljoenennota 2022

(in procenten bbp; + is toename schuld)	2021
EMU-schuld Miljoenennota 2022	57,8%
EMU-saldo	-0,9%
Mutatie stand schuld ultimo 2020	0,0%
Schatkistbankieren	-0,6%
Overig	0,1%
EMU-schuld Najaarsnota 2021	56,4%

De EMU-schuld verbetert met 1,4 procentpunt ten opzichte van de Miljoenennota. Dit komt met name door de volgende twee factoren:

- *Doorwerking EMU-saldo:* door het positievere EMU-saldo verbetert de schuld met 0,9 procentpunt. Zie de uitsplitsing van het EMU-saldo hieronder.
- *Schatkistbankieren:* er is meer geld ingelegd door de deelnemers aan schatkistbankieren. Dit komt onder andere doordat het aantal deelnemers is toegenomen, omdat de rente bij schatkistbankieren 0 procent is, terwijl de marktrente negatief is. Hierdoor stijgt het saldo van de rekening-courant en depositorekeningen met 5,7 miljard, wat leidt tot een verbetering van de staatsschuld. Dit betreft geld van de rekeninghouders en niet van het Rijk. Wanneer de rente stijgt, zal er naar verwachting minder geld worden aangehouden bij de schatkist, met een verslechtering van de staatsschuld als gevolg.

EMU-saldo

Tabel Ontwikkeling feitelijk overheidssaldo sinds Miljoenennota 2022

(in procenten bbp; + is overschot)	2021
EMU-saldo Miljoenennota 2022	-6,0%
Inkomsten	0,3%
Uitgaven onder het uitgavenplafond	0,0%
Nood- en steunmaatregelen corona	0,4%
Niet-plafondrelevante uitgaven en correcties van EMU-saldo	0,2%
Overig	0,0%
EMU-saldo Najaarsnota 2021	-5,1%

Bij Najaarsnota verbetert het EMU-saldo met 0,9 procentpunt ten opzichte van de Miljoenennota. Dit komt door de volgende factoren:

- *Inkomsten:* de raming van de belasting- en premieontvangsten in 2021 is met 2,3 miljard euro opwaarts bijgesteld naar aanleiding van kasontvangsten in de periode augustus-oktober. De mate waarin deze hogere ontvangsten doorwerken naar 2022 en verder is

zeer onzeker. De ontvangsten kunnen incidenteel hoger zijn, er kan sprake van structurele groei die eerder geraamd was voor 2022, of er kan sprake zijn van additionele structurele groei (nog niet in beeld bij MN2022). Zonder nieuwe CPB-raming is niet te zeggen of en in welke mate er sprake is van additionele structurele groei.

- *Uitgaven onder het uitgavenplafond:* Het EMU-saldo verandert niet als gevolg van de uitgaven onder het plafond, omdat deze per saldo gelijk zijn aan de uitgaven bij de Miljoenennota. Er resteert nog een openstaande in=uit-taakstelling van 1,8 miljard, voor zover deze niet met onderuitputting ingevuld kan worden bij Slotwet zal dit ook tot een verslechtering van het EMU-saldo leiden.
- *Nood- en steunmaatregelen corona:* de uitgaven aan de steunmaatregelen dalen per saldo met 3,1 miljard in 2021. Dit komt met name door lagere uitgaven aan de TVL in eerdere kwartalen en lagere uitgaven aan vaccinaties en testen. Een deel van deze uitgaven wordt doorgeschoven naar 2022. In combinatie met de aanvullende steun voor het vierde kwartaal 2021 zorgt dat er voor dat de corona-uitgaven in 2022 met 3,3 miljard stijgen. Er is nog geen rekening gehouden met eventuele aanvullende steun in Q1 in 2022. De totale uitgaven aan coronasteun in 2020 en 2021 zijn bij elkaar geraamd op 64 miljard. Dit betekent gemiddeld zo'n 3 miljard steun per maand (inclusief de uitgaven aan vaccins en testen).
- *Niet-plafondrelevante uitgaven:* het EMU-saldo verbetert verder door een dividendbetaling van de financiële deelnemingen ABN-AMRO en de Volksbank van 0,6 miljard. Daarnaast zijn er nog enkele technische kastrans-verschillen verwerkt.

1. Wat zit er in het huidige basispad voor HLA aan transformatiemiddelen (wat is incidenteel en tot welk jaar loopt dit en wat is structureel)?

De reeds beschikbare transformatiemiddelen in het basispad lopen op naar 208 mln. in 2022 (zie tabel 1). Na het aflopen van de huidige akkoorden in 2022 blijven deze middelen structureel beschikbaar in het basispad, maar kennen deze nog geen bestemming.

Tabel 1: beschikbare transformatiemiddelen in het basispad voor 2022/structureel

MSZ - Transformatiegelden	135
MSZ - Toekomstbestendige digitalisering	25
MSZ - Voortzetten Topzorg	8
MSZ - Voortzetten Citrien	5
Wijkverpleging - Kwaliteitsgelden	2,8
HA/MDZ - OPEN en onderzoek	22
HA/MDZ - ICT Zorginfrastructuur	10
Totaal	208

2. Wat is het voorstel voor de transformatiemiddelen in de huidige budgettaire tabel voor de zorg? En in hoeverre is dit incidenteel en of structureel?

Tabel 2: beschikbare middelen in het coalitieakkoord

	2022	2023	2024	2025	2026	2027/structureel
Integraal zorgakkoord zonder transformatiemiddelen		-295	-572	-588	-1.281	-1.281
a) Afboeken beschikbare ruimte		-208	-208	-208	-208	-208
b) Programma's 2023-2026		208	208	208	208	
c) Extra inzet 2022	80					
o1. Integraal Zorgakkoord	80	-295	-572	-886	-1.281	-1.489
W.v. transformatiemiddelen	80	208	208	208	208	

De transformatiemiddelen zijn als volgt toegevoegd aan de maatregel Integraal Zorgakkoord:

- a) De beschikbare ruimte in het basispad wordt afgeboekt. Dit levert een structurele besparing op van 208 mln. vanaf 2023.
- b) In de akkoordperiode (aanname 2023-2026) wordt de ruimte weer beschikbaar gesteld voor nieuwe transformatieprogramma's. Dit kost 208 mln. incidenteel per jaar.
- c) In 2022 wordt incidenteel 80 mln. toegevoegd als extra intensivering om de transformatie te starten.

Het resultaat is de reeks o1. Integraal Zorgakkoord in de budgettaire tabel. Hierin zit incidenteel 80 mln. transformatiemiddelen in 2022 en 208 mln. per jaar voor de periode 2023-2026. In bijlage 1 staat ter informatie hoe dit zich verhoudt tot een eerder voorstel van de zorgtafel.

3. Dilemma's/technisch neutrale overwegingen die relevant zijn

In de kern is het dilemma dat naarmate de opgave voor de te realiseren besparingen hoger is, de uitdaging voor het onderhandelen van een akkoord ook groter wordt. Daarbij zal het draagvlak niet alleen afhangen van de omvang van de transformatiemiddelen.

De transformatiemiddelen die nu zijn voorzien, zijn even hoog als in de huidige akkoordperiode, terwijl de opgave in het akkoord in termen van volumegroei relatief lager is. Als nl. de volumegroeiafspraken voor 2022 van de huidige akkoorden zouden worden doorgetrokken is de

besparing in 2026 -1.695 i.p.v. -1.281. Daarnaast bevat het coalitieakkoord intensivering die bijdragen aan de inhoudelijke afspraken in het akkoord (bv. organisatiegraad basiszorg en meer tijd voor huisartsen). Aan de andere kant staan in het coalitieakkoord ook extra extensivering naast het akkoord, die veldpartijen zullen zien als verzwaring van de totale opgave (bv. gegevensuitwisseling, doelmatige tarieven).

Indien wordt gekozen voor het ophogen van de transformatiemiddelen, dan leidt dit tot een hogere zorgpremie en hoger eigen risico, die dan weer worden gecompenseerd via lagere belastingen, tenzij deze elders binnen de Zvw gedekt worden. Het dekken binnen de Zvw zal echter het realiseren van een akkoord niet vergemakkelijken.

4. Stel dat je incidenteel iets meer geld opneemt, wat zou dan redelijk zijn?

De transformatiemiddelen kunnen in grote lijnen worden ingezet voor vergelijkbare doelen als de vorige akkoordperiode, omdat vergelijkbare thema's centraal staan. Voor 2022 is al een intensivering van 80 mln. toegevoegd aan de beschikbare transformatiemiddelen. Inhoudelijk is de huidige hoogte van transformatiemiddelen daarmee inhoudelijk verdedigbaar. Indien toch gewenst kan het ambitieniveau uit de bestaande HLA-periode (tabel 1) met 25% verhoogd worden, oftewel een intensivering van 50 mln.

**Bijlage: transformatiemiddelen in coalitieakkoord in verhouding tot eerder voorstel
zorgtafel**

Belang van de staat

Koopkrachteffecten concept RA-pakket (pakket 1 en 2 - 2 december)

- Tabel 1 geeft de cumulatieve koopkrachteffecten voor de komende kabinettsperiode, dus het effect over 4 jaar (delen door vier voor gemiddeld effect per jaar) uitgedrukt per jaar (van invloering).
  - Kolom 1 geeft het koopkrachtbeeld zonder RA.
  - Kolom 2 geeft het koopkrachtbeeld inclusief het RA-pakket 1. Het WML wordt verhoogd met 7,5%, met behoud van koppeling van sociale minimumtarieven, exclusief AOW + WML. Jurtoon op basis van 36 uur. Daarmee gaat de KOT naar 95%.
  - Kolom 3 geeft het koopkrachtbeeld inclusief het RA-pakket 2. Het WML wordt verhoogd met 10%, met een koppeling van sociale minimumtarieven van 5%, exclusief AOW + WML. Jurtoon op basis van 36 uur. Daarmee gaat de KOT naar 95%.
  - Kolom 4 geeft de cumulatieve effecten aan allen de pakketten, lasterreductie. Deze effecten zijn niet in alle gevallen direct meetbaar.
  - Kolom 5 geeft het koopkrachtbeeld van RA-pakket 1 maar dan met de inzet van 3 milj. euro en erichting (zie verdere indit: meer voor nadere uitleg).
- Door herhaalde inschatten over hoe het effect van het totale astengraatje op de inflatie moet worden berekend, is de inflatie met een paar honderd postcijfers. Hierdoor is dit basist niet volledig te ver gelijkken met het voorlopige CBO. Onderstreept ook dat voor de berekening van CBO doormeeting nodig is om goede effecten op de inflatie te berekenen en dat het zeer lastig is om in dit beeld op precieze niveaus te staan. Daaruit blijkt dat er in de inflatie verwacht.

Tabel 1: cumulatieve effecten tijds kabinettsperiode (26.12.2023)

	0. Koopkracht basis	1. basis + pakket RA1 (WML 7,5%)	2. basis + RA2 (WML 10%)	3. effect 3 mld. ^a	4. basis + RA1 + inzet 3 mld. ^a
Inkomensgroep					
1e (+<117%WML)	0,7%	0,7%	0,7%	+0,0%	1,0%
2e (117-180%WML)	0,5%	0,3%	0,3%	+1,9%	2,1%
3e (180-275%WML)	0,5%	1,0%	1,2%	+1,1%	2,0%
4e (275-406%WML)	0,9%	1,3%	1,5%	+0,8%	1,9%
5e (>406%WML)	0,7%	1,2%	1,3%	+0,6%	1,2%
Inkomensbron					
Werkenden	0,9%	1,5%	1,7%	+0,6%	2,3%
Uitkeringsgepensioneerden	0,4%	1,6%	1,2%	+0,2%	2,0%
Gesubsidieerdeën	-0,2%	-1,0%	-1,0%	+1,3%	0,3%
Huishoud type					
Toesettendeëns	0,7%	1,0%	1,1%	+0,9%	1,9%
Alleenstaandeën	0,7%	0,9%	0,9%	+1,1%	1,9%
Alleenvaders	0,6%	0,4%	0,5%	+0,4%	0,9%
Kinders					
Huishoudens met kinderen	0,6%	1,7%	1,9%	+0,3%	2,3%
Huishoudens zonder kinderen	0,9%	1,3%	1,4%	+0,9%	2,2%
Alle huishoudens					
	0,7%	0,8%	1,0%	+0,9%	1,8%

^a In de kansen dat we ons deze doel stellen tegen een gemiddelde inflatie van 2% en een doelrekening van de 3 milj. voor het pakket 2 met WML 10% te maken. De effecten hieraan zullen warm doelrekening oprollen gelijk zijn. Nogtert de markt zet, dan kan deze doelrekening manueel worden aangepast.

1. RA-pakket 1 vs. pakket 2

- Pakket 1 is in 2025 0,4 mld. duurder dan pakket 2. Dat komt door hogere uitgaven aan uitkeringen. In pakket 1 wordt immers voor 7,5% gekoppeld en in pakket 2 maar voor 5%. Verder is de 0,2 mld. voor het verbeteren van het loon-kraakbeeld nog niet ingezet.
- A gemeen aandachtspunt is dat intensivering (met positieve inkomenseffecten) en ombuigingen (met negatieve inkomenseffecten) zo veel mogelijk als één pakket aan de Kamer moeten worden aangeboden. Dit beperkt het risico dat het kabinet later met grote budgettaire oponthoudsmaatregelen wordt.

Tabel 2. verschil pakket 1 en 2

	Pakket 1	Pakket 2
Inkomenssteun	0,1 mld.	0,7 mld.
Kosten met invest. 2 mrd.	0 mld.	0 mld.
Extra ruimte van 0,3 voor evenwichtig kraakbeeld die nu nog niet is ingezet	+ 0,3 mld.	- 0,3 mld.

- Tabel 3 geeft de budgettaire effecten van RA-pakket 1 en 2. Het verschil tussen beide pakketten is de WML-verhoging. In pakket 1 wordt het WNL met 7,5% verhoogd, met behoud van koppeling aan uitkering en sociale minimas, exclusief de AOW. In variant 2 is de WML-verhoging 10% met 5% koppeling, exclusief AOW. In beide varianten komt er een minimumruimte o.b.v. 36 uur.

Tabel 3. Budgettaire effecten 2025, in mld. (1 = zaakverdeelend)

	Pakket 1 WNL 7,5% gedistribueerde huishouding	Pakket 2 WNL 10% excl. koppeling excl. AOW 2. AOW 5%
1. Kindvoorziening (0%)	1,1	1,1
2. Pakket WNL-HT	1,1	0,7
3. WNL-HT	0,4	0,4
4. w.v. Wijzig oranje	0,7	0,5
5. w.v. verminderingen HT	0	0
6. w.v. wettelijke dienwerkse WNL op ZT + WKB	0,3	0,4
7. w.v. regelbedeling dienwerk ZT + WHB	-0,3	-0,4
8. w.v. wettelijke dienwerking WNL op AK	0,0	-0,1
Zorg		
9. w.v. hogere ramenlastorganisatie	-0,8	-0,6
10. w.v. hogere PNB	-0,4	-0,4
11. w.v. bewaarde eigen reits	0,7	0,7
12. w.v. compenserende lastenvrijstelling TES + Af	1,1 (W.v. 0,7 TES)	1,1 (W.v. 0,7 TES)

Toelichting bij tabel

- Verhoging van het KOT-percentage naar 9,5% kost 1,1 mld. in 2025. Het totale pakket aan kindervoorziening kost 1,7 mld.
- Het totale WNL-HT pakket kost 1,1 mld. in pakket 1 en 0,7 mld. in pakket 2.
- Verhoging van de bijstand met 7,5% (pakket 1) kost 0,4 mld. en verhoging met 5% (variant 2) 0,3 mld. In beide gevallen blijft de koppeling aan de sociale minimas bestaan. De bijstand moet worden gedistribueerd over de dubbele AOW in de hoogte van de bijstand te verhogen. Daarbij wordt de afname per huishoudenis gebaseerd op de juistdagelijkse inkomen in de bijstand. De afname per huishoudenis is getoeneerd (ered) opeengestapeld. Bovendien wordt hiervan de toeslag met problematisch levensonderhoud op minimum niet door een verschil in afschrijvingsmomenten onder het sociaal minimum uit) verschild opgeteld. De ontkoppelde verhoging in pakket 1 en 2 ligt de bestante beleidlogica in de sociale zekerheid (het sociaal minimum is 70% dienst 100% van het referentieminimum voor alleenstaanden respectievelijk paren), los. Dit zorgt voor extra complexiteit in de codale zekerheid.

4. De Wbijng en enige uitkeringen stijgen met 7,5% in pakket 1 en met 8% in pakket 2. De AWB wordt niet verhoogd. Een vergelijkbaar inkomen, een budgettaar effect kan berekend worden door een volledig gekoppelde WM-verhoging, waarbij het voordeel voor gepensioneerden met hogere inkomen wordt afgegaan via een verlaging van de IAOAW en ouderentoeslag.
5. De verantwoordlijn op de HT (inclusief invloed van genoemde huren in 2 slagen) is budgettaar neutraal voor opeen.
6. Verhoging van het WBI leidt tot verhoging van de afbouwpunten van de zorgtoeslag en kindgebonden budget.
7. Het aantal mensen dat van (6) wordt beperktgaan door de zorgtoeslag stijgt niet te bouwen. In pakket 1, max 344-punt en in pakket 2 met 4, 384-punt.
8. De kirkpunten van de arbeidskorting zijn gedefinieerd als percentages het wmi. Door de doorwerking van het wmi op de arbeidskorting hebben lage inkomen mind er recht op er arbeidskorting (op microbasis rond wmi circa - €400) en hoge inkomen meer. Dit wordt ontvallen en d. Per saldo levert dit geld op uit de arbeidskorting. Deze besparing wordt gedekt door dat sommige lagere inkomen hierdoor andere heffingskortingen (zoals IACK) meer kunnen verzilveren. Uit cijfers in 2023 gracieus budgetneutraal uit. Structueel treft de beperking op de IACK niet op omdat de IACK wordt afgeschafft.
9. De maatschappij in de Zvw. leidt tot een stijging van de nominale zorgpremie van micro-HSI in 2025.
10. De IAB-per centages stijgen met 0,09%-punt in 2025.
11. Het bewijsniveau van het eigen risico loopt 0,7 mrd. in 2025.
12. Voor de stijging van de zorgpremies wordt conform de bestaande systematiek compenserende lastenverrichting gegeven via TCD (- 0,10% punt) en de Af premie. de overheveling van de Wbi naar de Zvw en het herzienen van het eigen risico op € 385 leidt tot een stijging van de nominale premie van € 65 in 2025 en een stijging van IAB-premievercentages met 0,14%-punt.

2. Inzet 3 miljard lastenverrichting

- De inzet van € 3 milj. is bepaald volgens de volgende drie kiezelijnen:
  - assamerichting richt op middeleninkomens (ouw met name koopkrachtverbetering voor de inkomenstrepen 2 t/m 4)
  - koopkracht werkenden (duo koopkracht werkenden is positiever dan inactieveen (gepensioneerden en uitkeringsgerechtigen))
  - Neutraal koopkrachtbedrijf (gepensioneerden)
- Onderschandaalhulp dient de invulling van de 3 milj. zoals is opgenomen in de doorverlening (tabel 4 van tabel 1). Hierbij is gebruik gemaakt van bestaande knoppen. Verdere freezering is uiteraard mogelijk. Wanneer nieuwe knoppen mogelijk zijn zoals aanpassingen in de tariefstructuur (terug naar het oude schijn staatsel) is er meer mogelijkheid om sturing op het koopkrachtbeeld.

Tabel 4: Invulling 3 mkl, pakket, 2025 in mil. euro's (+ = geldoverschoterend)

maatregelnummer	maarco	minco
nietreco op middengroepen		
1. verlagen TES	1,0	- 0,26%-punt
2. verlonen eerste schif	-0,5	- 2000 euro
3. via huren AMK	0,0	+ 30 euro
Knopkraakt weekenden		
4. afbouw clubbedeAMK in bijstand	-0,1	- 5%-punt
5. afschaffing enz. handicapschepenkorting samengevoegd AK	-0,2	- 600 euro
6. via bewaren klokpunten enig WML verhoging	0,0	
7. w.v. verhogen max AK	2,4	+ 331 euro
8. w.v. steller afbouwen	-1,1	+ 1,64%-punt
neutraal beeld gepensioneerden		
9. stellen afbouw zorgtoeslag terugdraaien	0,3	- 5%-punt
10. verhogen ouderenkorting	0,5	+ 202 euro
11. doorverlengd IACK	-0,2	nvt
TOTAL	3,0	

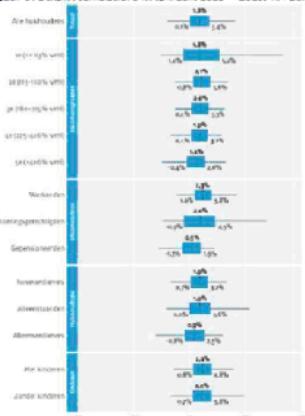
Toelichting bij tabel

- Om de koopkracht van middengroepen te verbeteren wordt het eerste schijfverhoogd ("CO"). Het voordeel is momenteel voor belastingplichtigen. Int een inkomen van circa 25.000 euro kan die hun eerste schijf voltrekken. De eerste schijf wordt ingekort om het voordeel voor hogere inkomen te beperken. Daarnaast wordt de tweede schijf verhoogd.
- Om de voordeel van de eerste ingepaste gedraag te verhogen wordt de dubbele AMK in de tweede verlaagd, ook wordt de jongvolwassenen-losning effaceert. Verder wordt de AK op verschillende punten aangepast. De doornenviking en de WML verhoging op de klokpunten wordt teruggehaald, waar mee het danielverlenerende effect van de WML verhoging (lage inkomen ontvangen minder AK en hoge inkomen meer) wordt voorkomen. Daarna wordt de maximale AK verhoogd en steller afgewerkt om de AK te 'richten' op werkende middengroepen.
- Om het koopkrachtbeeld voor gepensioneerden bij te slagen wordt de ouderenkorting verhoogd. Daar heeft men de sluitende waarde van de zaalplaatstelling verhoogd. RA-gedrag dat gestart is sluiten' teruggedraaid.
- De verhoging op heffingskortingen zoals de AK leidt tot een besparing op andere heffingskortingen zoals de IACK. Dat komt omdat er door 'lage inkomen minder' (bijvoorbeeld) IACK kan worden verzilverd. Omdat de IACK in de structurele situatie is afgeschafft levert dit in de structurele budgettaire plaat geen besparing op.

3. Boxplot cumulatieve koopkracht (incl. lastenverlichting 3,0 mld. gespreid)

- Die boxplot (die volgende pagina) toont de mediane cumulatieve koopkrachten voor verschillende groepen, en de spreiding rondom die medianen. NB: de assen zijn veel breder dan in reguliere koopkrachtdagliggers door dat er praten is over een cumulatief bedrag, maar welke ook door grote spreiding tussen huishoudens (1 hour tot KOT meer 323%) en gezinnen (geen).
- De horizontale lijnen bevatten 90% van de huishoudens in een groep (die start bij het 5^e percentiel, eindigt bij het 95^e percentiel).
- De rechte lijnen omvat de helft van de huishoudens (start bij 25^e percentiel, eindigt bij het 75^e percentiel).
- De horizontale spreiding bij de laagste inkomengroep en uitkeringsgerechtigden wordt gedreven door gezamenlijk huur.

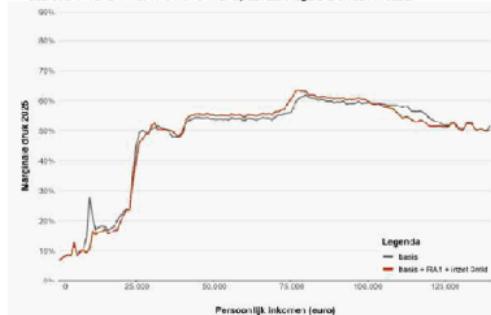
Figure 1. Boxplot cumulatieve koopkracht 2022 – 2025. RA-pakket + 3,0 milj.

4. Marginale druk

Effekten nader RAI+ 3 milj. op marginale druk:

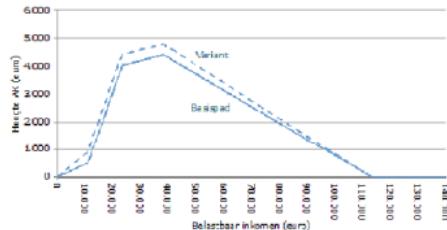
- aan onderkant aanspanningen huurbelag (prikvalt vrijwe weg);
- vanaf circa 40 duiz. stektere arbeid AK (+1,64%-punt);
- rond 75 duiz. lange eerste schijf;
- om tussen 100 en 120 duiz. stektere arbeid AK al bij 102 duiz. (p.v.r. 114 duiz. afgebouwd), daardoor in verhouding met RAI incl. 3 milj. opeindt stukt lagere druk dan in basis.

15 - Koopkrachteffecten concept RA-pakketten (5 december)

Maastrichtse concept RA (in mil. euro's)	Pakket 1 WML 7,7% geïnflueerd op levenslast	Pakket 2 WML 10% uitkeringen excl. AOW en AWB
1 Zorg (ER, hogere zorgpremie, ten gevolge TRS AWB)	0,0	0,0
2 Pakket WML-HF	1,1	0,7
3 Extra middelen IIT (eigen bijdrage)	0,3	0,3
4 Lastenverlichting	3,9	3,4
Arbeidskorting	2,5	2,5
Owrig	0,5	0,9
5 Extra middelen evenwichtig koopkrachtbeeld	0,2	0,2
6 Totaal koopkrachtspakket	4,6	4,6

1. Het zorgpakket is per saldo burocratie neutraal. De compenserende lastenverlichting voor burgers is vormgegeven via een verlaging van de TES voor € 0,7 mil.
2. Het verschil tussen beide pakketten zit in de WML-verhoging. In pakket 1 wordt het WML verhoogd met 7,7%, maar de uitkeringen worden minder verhoogd (met 4,0% inclusief AOW). In pakket 2 wordt het WML met 10% verhoogd, maar de toepassing van sociale minimumuitkeringen van 5% (exclusief AOW). Pakket 2 is per saldo € 0,4 mil. goedkooper. Dit bedrag is inzetbaar voor extra lastenverlichting (zie nummer 4). De ontspoorde verhoging in pakket 1 en 2 leidt tot de bestaande belastingdruk in de sociale sector die los (het sociale minimum is 70% danus 100% van het referentieniveau) voor al aanstaande respectievelijk panen). Dit zorgt voor extra complexiteit in de sociaal zekeraard.
3. Er is € 0,2 mil. ingezet in een minder sterke verhoging van de eigen bijdrage huurtoeslag.
4. De arbeidskorting wordt met € 2,5 mil. gehonoreerd. Verder wordt o.a. de ouderloosvoorziening, de statieve uitbouw van de zorgtoeslag ingedaan gemaakte en de bijstand verlaagd. In pakket 1 wordt de eerste schijf ingelast.
5. Het totale koopkrachtspakket kost € 4,6 mil. Daarnaast zijn maatregelen zoals de intensivering in de KORT, indexeren nu en verlagen ZA in het koopkrachtbeeld verwerkt. Tot slot lant een aantal voorzorgsmaatregelen niet direct in de levenslast, maar indirect via een inachting van het effect op de CPI (zoals bijvoorbeeld het bevrissen van de huren). Het lastenbeeld van 6 december leidt tot een inflatorrectie van +0,18%.

¹ In beide pakketten komt er een WML verhoogd op basis van 36%

² De extra uitgaven aan kinderopvang kan een prijsoprijving effect hebben. Dit is een risico voor de tegenwoordigheid voor lage inkomens. Zg. ontbindingen een lagere vergoeding en de maximum uitkering (de prijs voor een kind dat op KORT wordt verhuisd) wordt niet verhoogd. Directie ziet niet in het voordeel hiervan.

1. Mediane koopkrachteffecten pakketten

	0. Koopkracht basis	1. basis + pakket RA 1 (VWL 7,5%)	1. basis + pakket RA 2 (VWL 10%)
Inkomensgroep			
1a (<113% VWL)	0,7%	1,9%	1,8%
2a (113-189% VWL)	0,5%	2,0%	2,1%
3a (180-275% VWL)	0,5%	1,9%	2,1%
4a (275-405% VWL)	0,9%	2,1%	2,2%
5a (>405% VWL)	0,7%	1,6%	1,8%
Inkomensbron			
Werkenden	0,9%	2,5%	2,7%
Uitkeringsgerechtigden	0,4%	2,3%	2,0%
Gepensioneerden	-0,2%	0,2%	0,3%
Huishoudtype			
Tweewerendaders	0,7%	2,0%	2,1%
Alez standen	0,7%	1,9%	2,0%
Alleenvoudigers	0,0%	1,1%	1,0%
Kinderen			
Huishouders met kinderen	0,5%	2,6%	2,8%
Huishouders zonder kinderen	0,9%	2,3%	2,1%
Alle huishoudens			
	0,7%	1,6%	1,8%

- Bovenstaande tabel geeft de cumulatieve koopkrachteffecten voor de komende 10-jarperiode o.o. dus het effect over 1 jaar (delen door vier voor gemiddeld effect per jaar) uitgedrukt per jaar zo anders zijn i.v.m. daadwerkelijk jaal van invloed op).
- Er moet de komende week nog een besluit worden genomen over wanneer de VWL-verhoging en lastenverminderingen worden ingevoerd. Algemeen aandachtspunt is dat inflatieverwachtingen en tariefplannen van veel belang zijn als een goede verwachting van de Kamer wordt aangekondigd.
- De koopkracht van gepensioneerden blijft achter bij dat van werenden en ouderenzorg. Dit geldt door een slechters beeld in de basis vanwege achterblijvende indexatie aan inflatiepercentage, en daarnaast minder de ATM niet wordt verhoogt (inkomperif VWL-verhoging).
- De koopkrachtketting is gebaseerd op het economisch beeld uit de MEV. De inflatie is daarna gegrepen. Zeker in 2022 zal dat de koopkracht negatief beïnvloeden. Kleine cumulatieve 'plusjes' kunnen omtrekken in 'minnen'. De volgende macro-economische rating van het CPB komt in meert bij het CDP. Het is daarom lastig om te staan op het niveau van de koopkracht. Wel geeft het gebouwde beeld een goede inschatting van de verschillen tussen groepen.

2. Frequentietabel pakket 1 (pakket 2 in de bijlage)

	<5%	5 tot 25%	26 tot 50%	51 tot 75%	76 tot 100%	>100%	Total	Methode	Aantal (x 1000)
Huishouders									
1a (<113% VWL)	2%	12%	13%	20%	21%	28%	100%	1,9%	1.520
2a (113-189% VWL)	2%	4%	12%	38%	37%	17%	100%	2,0%	1.520
3a (180-275% VWL)	2%	4%	18%	26%	40%	18%	100%	1,9%	1.520
4a (275-405% VWL)	2%	6%	11%	24%	45%	15%	100%	2,1%	1.520
5a (>405% VWL)	6%	7%	1%	10%	1%	9%	100%	1,6%	1.520
Volledige gezin									
werenden	2%	3%	7%	28%	44%	15%	100%	2,5%	4.800
alleenvoudigers	2%	13%	13%	27%	27%	26%	100%	3,1%	4.800
gepensioneerden	0%	12%	17%	36%	56%	6%	100%	0,9%	5.200
infektionären	6%	10%	16%	29%	17%	8%	100%	0,2%	600
Huishoudtype									
tweewerendaders	0%	6%	14%	49%	48%	17%	100%	0,6%	1.700
allez standen	5%	8%	13%	25%	32%	17%	100%	1,9%	1.420
alleenvoudigers	7%	9%	16%	37%	26%	7%	100%	1,1%	1.310
Kinderen									
van kinderen	2%	4%	9%	24%	47%	16%	100%	2,6%	1.750
ander kinderen	3%	4%	9%	25%	39%	16%	100%	2,3%	1.588
Alle huishoudens									
	2%	7%	10%	26%	32%	13%	100%	1,9%	7.088

Indicatie per deel van de inkomensgroepen. Bij een overeenkomstige toename van de inkomensnaam 100%

¹ Indeling naar kinderen op basis van leeftijd van kinderen tot 18 jaar en exclusief grensgezinnen

- Deze pakketten leiden tot veel spreiding in het koopachterstandbeeld, voor al door de oversteek op gevorderde huur. Dit betekent dat de huurtoeslag wordt gehaald op een vastgestelde huur, waarbij de invloed van de feitelijke huur op de huurtoeslag volledig wordt losgelaten.
- Circa 3% van de wagaat inkomens gaat er meer dan 5% op achteruit (ca. 51.000 huishoudens). Medio effect in euro's voor deze groep is -1248 euro. Circa 220.000 huishoudingen gaan er meer dan 200 euro voor achteruit. Circa 32.000 huishoudingen meer dan 1000 euro op achteruit. Vanwege de basisrice beschikbaarheid van betaalbare huurwoningen hebben deze huishoudens veel ruimte mogelijkheden om te verhuizen. Het median effect in euro's voor deze groep is + 1753 euro.

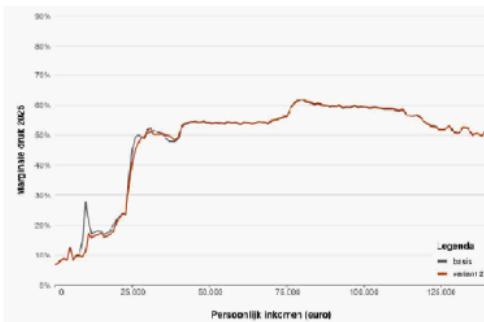
3. Boxplot cumulatieve koopkracht (incl. lastverluchting 3,0 milj. gespreid)²

- Wajongers gaan er fors meer op vooruit dan bijstandsgerechtigden. De koopachterstandhalving van bijstandsgerechtiger is in de basis al negatiever door de afbouw van de dubbele AHC. Daarnaast hebben wajongers relatief beperkt nadruk op de ververvulling in de huur. Leidend en veel van deel van de verluchting van het WML (verluchting wordt bruta gerekend op bijstand netto). Dit kan gedekt worden afgeremd door de jonggehandicapsorting af te schaffen (gebrengt 0,2 mil).

² Uitsplitsing groep uitkeringgerechtigden per inkomenslaag van spreiding maar sommige groepen zijn klein (bijv. Afwrua)

4. Marginale druk pakket 1 en 2

Bijlage. totaal budgettaire effecten en toelichting

(Haarregeling concept RA is mld. (+ = salvoeverlaagd/beschermd))	Pakket 1 WML 7,5% gedecalijnde koopdrang	Pakket 2 WML 10%; lastenverl. BSG; AGB & ADG 0%
1 Kinderopvang (€ mil.)	1,1	1,1
Zorg		
2 w.v. hogere zorgmaatschappijen	-0,8	-0,6
3 w.v. zorgbedrag 1 beperkt eigen risico	0,2	0,2
4 w.v. hogere ZB	-0,4	-0,4
5 w.v. compenserende lastenverluchting "BS + AGB"	1,1	1,1
	(w.v. 0,7 TBS)	(w.v. 0,7 TBS)
Pakket WML + HT	1,4	1,0
6 w.v. tbsbedrag	0,4	0,3
7 w.v. Wijzig en overige	0,7	0,5
8 w.v. verantwoording HT	0	0
9 w.v. extra verhoging eigen bijdrage H1	0,3	0,3
10 w.v. investitieve verhoging WML op ZT + WNB	0,3	0,1
11 w.v. toegenomen deelverluchting ZT + WNB	-0,3	-0,4
12 w.v. wettelijke verhoging WML op AGB	0,0	-0,1
Overige kooprecht		
13 Extra arbeid uitzelfstandiging/afbraak	-0,1	-0,1
14 Indicateur van AGB	0,2	0,2
Lastenverluchting		
15 Abdicering		
w.v. hogere lastenverluchting	0	0,1
w.v. verhoging max AGB bit kruipunten 1, 2, 3	2,9	2,6
w.v. stellen arbeidswijf	-0,4	-0,4
16 Onderwijskorting	0,5	0,4
17 Stelleneffbow ZT terugdraaien	0,3	0,4
18 Afbouw dubbele AGB in bestand	-0,1	-0,1
19 Invullen wett. afbraaf	-0,2	
20 Verlagen TBS		0,0
21 Uithouden TBS	0,2	0,2

Kinderopvang

- Verhoging van het KOT-percentage naar 95% (verlaging voor de laagste inkomens) kost 1,1 mld. in 2025. Het totale pakket aan kinderopvang, maastrategien (Ind., KOU en gedecalijnde) kost 1,7 mld. in 2025. Het te verwachten effect van hogere marktprijsen (o.g.v. transactieprijs vraag naar kinderdienstverlening) is niet meegenomen in de inkomensbereichten.

Zorg - De maastrategien in de 2de leden tot een stijging van de nominale zorgpremia's die conform de bestaande systematische lastenverluchting wordt gemaalt met de compenserende lastenverluchting.

- De nominale zorgpremie wordt gemaalt met 0,03% in 2022.
- Het eigen risico en de zorgbedrag nemen +0,3% in 2025.
- De IAB percentages stijgen met 0,09%-punt in 2025.
- De compenserende lastenverluchting wordt conform de bestaande systematiek gegeven via TBS (-0,18%-punt) en de AGB-premie.

Pakket WML+HT (totaal € 1,4 mld.) - Het totale WML+HT pakket kost 1,4 mld. in pakket 1 en 1,0 mld. in pakket 2. Dit is 0,2 mld. meer dan in andere memo's. Vanwege een extra verhoging van de eigen bijdrage in de HT (R5).

- Verhoging van de bestand met 7,5% (pakket 1) kost 0,4 mld. en verhoging met 10% (pakket 2) 0,3 mld. In pakket 1 verschillen de keppingen (van o.s. een beperkte bijdrage) en worden de kosten van de dubbelpremie bij de bijdrage verlagen. Daarmee wordt de afbouw snel en wordt de jaarlijks koopkracht minder in het huidend (die afgelopen jaren steeds is gehonoreerd) verder ingekort. Resultaten wordt

- hermee de loeslagenwet problematiek (een verdienaar met UWV-minimumuitkering komt door een verschil in arbeudspaden momenteel onder het sociaal minimum uit) verenigd opgelost. De netopgekende verhoging in pakket 1 en 2 leidt de huidige belastingregeling in de sociale zekerheid (het sociaal minimum is 70% daarvan 100% van het referentieniveau voor alleenstaanden respectievelijk paren) los. Dit zorgt voor extra compleetheit in de sociale zekerheid.
7. De Wijziging en vaste loonminimumverhoging is algenaardig 7,3% in pakket 1 van met 3% in pakket 2. De AKW wordt niet verhoogd. Een vergelijkbaar inkomense- en budgettar effect kan bereikt worden door een volledig gekoppelde WML-verhoging, waarna het voordeel voor gepensioneerden en hogere inkomens wordt afgeremd via een verlaging van de IAKW en de loondaling.
  8. Belastingen na dijkpenning van de HT inclusief invoering van genormeerde huur in 2 stappen. Is budgettar redelijk voor invoering. Dat juist huur huishoudens minder verantwoord in het bestaande inkomens maar is verward als lagere inflatie.
  9. 300 miljoen euro voor de huurbeleid verlaagt de eigen bijdrage met ongeveer € 15 per maand in 2025, waardoor een verhoging met ongeveer 4 euro resteert.
  10. Verhoging van het WML leidt tot verhoging van de arbeudspunten van de zorgtoeslag en kinderbonussen budget.
  11. Hul. budgettar effect van (6) nu begrenzaan door de arbeudspunten stijgt af in bouwen. In pakket 1 met 2,79% punt en in pakket 2 met 3,86% punt.
  12. De lonkpunten van de arbeudskorting zijn oedelein word aan percentage het wml. Door de overname van het wml op de arbeudskorting hebben lage inkomens minder recht op arbeudskorting (op middenbasis rondom wml circa - €400) en hoge inkomens meer. Dit wordt contrarieerd. Per saldo levert dit gedrag op dat de arbeudskorting, deze beperking wordt gedempt door dat sommige lage inkomens hierdoor andere heffingsortingen (zoals IAKK) meer kunnen gebruiken. Dit geldt in 2025 groter inwoners budgettar in RAI, hijs RAI levert het de 0,1 mind op. Structuurle brengt de intensivering op de IAKK niet op, omdat de IAKK wordt afgeschafft.

Overige loonrecht

13. De volledig loonrecht wordt met € 290 per jaar extra afgewoeld, tot een maximale hoogte van €1.200 in 2030.
14. De AKW wordt volledig geïndexeerd in 2022, 2023 en 2024 (intrekken wetsvoorstel niet-indexatie AKW).

Lokale invloed

15. De doorverdeling van het WML op de arbeudskorting (R12) wordt teruggegrasfd. Daarmee wordt de arbeudskorting geïntensieverd door verhoging van de maximale arbeudskorting bij de lonkpunten met in variant 1: 397 euro en in variant 2: 385 euro. Omdat het eindpunt gelijk blijft, beweert de arbeudskorting stijgt of vanaf het derde lonkpunt (van 5,86% naar 6,40%) in beide pakketten).
16. De arbeudskorting wordt, met 2,83 euro verhoogd in beide pakketten.
17. De stelsel afvoer van dwarsregeling (R11) wordt teruggegrasfd. Dit beperkt de marginale arbeudskorting.
18. De dubbelde AAK in de hoogte van de bijstand wordt met 5% punt extra afgewoeld in 2024 en 2025. Dit verlaagt de hoogte van de bijstandauteerting. Bewerden we de hermesse de loeslagenwet problematiek (een verdienaar met UWV-minimumuitkering komt door een verschil in arbeudspaden momenteel onder het sociaal minimum uit) verenigd opgelost.
19. In pakket 1 wordt de eerste schijf met 1200 euro ingekort.
20. In pakket 2 wordt TES5 verlaagd met 0,01% punt en komt uit op 36,84% in 2025. In pakket 1 komt TES5 uit op 35,85%.
21. De verhoging van heffingsortingen zoals de AK leidt tot een beperking op andere heffingsortingen zoals de IAKK. Dat komt omdat er door lage inkomens minder (bij voorbeeld) IAKK kan worden verward. Omdat de IAKK in de structurele situatie is afgeschafft levert dit in de structurele budgettarificatie plaats geen beperking op.

Inflatiecorrectie

- Een aantal maatregelen leidt niet direct in de loonrecht, maar indirect via een instorting van het effect op de IAK. Hoe lasterbaard in oktober dan ook leidt tot een inflatiecorrectie (+1,0%). Deze is vanaf 2025 in de loonrecht verwerkt.
- De inhoudsleidende rekeningnemende grondslag en de huurherhaling zijn hierin verwerkt.

frequentietabel paletzet 2

	<5%	5 tot 9%	10 tot 19%	20 tot 29%	30 tot 39%	>39%	Total	Midden	Aantal (100)
Wonen en woning									
1e (0-12%) WML	9%	12%	12%	20%	19%	26%	100%	1,8%	1.520
2e (12,1-28%) WML	2%	4%	12%	37%	37%	15%	100%	2,1%	1.520
3e (12,1-27,5% WML)	2%	4%	15%	25%	25%	14%	100%	2,1%	1.520
4e (12,6-27,5% WML)	2%	6%	10%	25%	4,5%	10%	100%	2,7%	1.520
5e (n=400), WML	5%	6%	14%	20%	3,5%	10%	100%	1,8%	1.520
Inkomensbrut¹									
van kinderen	2%	3%	7%	25%	6,5%	26%	100%	2,7%	4.840
algemeen huishouden	4%	4%	13%	27%	20%	23%	100%	2,0%	630
geïndexeerd huishouden	6%	12%	26%	31%	17%	30%	100%	3,7%	1.570
enkelstaander	6%	9%	29%	26%	1,5%	9%	100%	0,9%	600
Huishoudings-									
heer/vrouwen	3%	0%	13%	25%	3,5%	14%	100%	2,1%	3.790
algemeen huishouden	3%	8%	13%	29%	3,5%	18%	100%	2,0%	1.420
geïndexeerd huishouden	7%	8%	11%	11%	3,5%	9%	100%	1,3%	1.580
Totaal									
met kinderen	2%	4%	8%	25%	4,5%	26%	100%	2,8%	1.750
zonder kinderen	3%	4%	9%	20%	3,5%	19%	100%	2,4%	1.880
Allt. huishoudens	3%	3%	1,5%	20%	3,5%	16%	100%	2,0%	7.330

¹ Inclusief de basis van bewoners (niet inkomensbrut). ² Inclusief enkelstaander (niet inkomensbrut) en alleenstaander (niet inkomensbrut).

³ Indeling naar kinderen op basis van aantal en leeftijd van kinderen tot 14 jaar en exclusief geponserden.

77. Minister moet vragen en toetsenrechten tot het bewaren begrotingsinhoud (7-12-2021)
In het regeringsakkoord komt een telo te staan waarin wordt vastgesteld welk begrotingsbeleid het kabinet voert. In het constituerend beraad loopen de onderliggende besprokene regels ter informatie voor. Op enkele punten is nog een beslissing nodig.

1. Bestendigheid huidige regels & correcte uitgaven 167 SBK

- Het begrotingsbeleid is gestoeld op drie basismethodes elk uitgewerkt in concrete spelregels:
- **Efficiënte allocatie van middelen (regelen ic keuzes maken en kleinen gebouw zorgvuldig).** Er is een hoofdbedrijfverminderingssom en over de inzet van per saldo meevalers beslist de MK. De vermindering moet worden gedaan (geen rekeningen overdrachten). Het kabinet spreekt nu voor deel af dat er ieder jaar meer dan mag worden uitgegeven ten voordele van belastingen en premies moeten zijn.
  - **Monetair-economische stabilisatie (economisch kloppen spiegelt met de begroting).** Belastingen wijken mee met de inflatiehoogte. Het uitgavenplafond wordt hierover in hoofdzaak niet aangepast. Uitzondering hierop is het conturcurele deel van de uitgaven aan MW en bijstand, daarvoor wordt het plafond aangepast. Beladmatige wijzigingen zoals bijvoorbeeld het verhogen van uitschrijven dienen wel te worden ingeschat.

Belangrijke wijzigingen die de SBR voorstelt:

- Creëren van een investeringsplafond om investeringsuitgaven flexibeler naar achteren te kunnen schuiven. Dit brengt rust in het begrotingsproces omdat er bij mogelijk vertraging van projecten niet jaarslijks (indirecte) ruimte onder het uitgavenplafond ontstaat.
- De geschatsten zijn niet langer uitgedrukt van het uitgavenplafond en tellen mee als generale ontvangsten op derde hand uitgavenplafond.
- Versterkt de uitgevoerdheid van de omslag met zorgpremies en zorguitgaven door expliciet te kleuren of een ZW-meevaler wordt ingezet voor andere uitgaven of lastenverrichting.
- Communiceer over het gehele van overheidsinkommen en -uitgaven en niet alleen over de beleidswijzigingen.

2. Besluitnemers over begrotingsformule

- Om (in) welke mate/moeilijkern kunnen wij stellen voor de SBR de optie om een bewerkt/verbeterde versie van de meevalersformule af te spreken. Als u hierton beslist kunnen we een concreet voorstel uitwerken, afhankelijk van de vormgeving beleid dit het best.
- De SBR geeft in overweging om integraal de beschikbare bewerking te bevoraderen door bij de voorjaarsbescherming ook over de hoofdlijnen van de inkomenenkant te besluiten.
- Wij adviseren om het investeringsplafond als volgt te bekennen: Klimafonds (incl. kringloop in Ternaart), Rijksoverheid, Milieudefensie, Deltafonds, Defensiematerieelbegrotingsfonds en Nationaal Groefonds (NGF).
- De schader-en versterkingsoperatie Groningen is een essentiële oplegging en de budgettaire omvang en het karakter daarvan is inherent onzeker. Dit raakt direct de geschatsten omdat de herstelwerkzaamheden die voor ce veilighed noodzakelijk zijn via de NAM gefinancierd worden. Door het omschakelen naar onzekerheid betrekking op de geschatsten en de investeringen die daarmee gepaard gaan kan de SBR de kans maken dat deze omvang gebracht worden buiten het uitgavenplafond te plaatsen (in tegenstelling tot het advies van de SBR). Ook wordt voorgesteld eventuele kosten voor het kapitaallaste van EBN die direct met deze schader-en versterkingsoperatie samenhangen buiten het plafond te plaatsen. Alle voorzieningen gekoppeld aan Oude en nieuw sluis, waaronder de kosten voor beveiligingssperren, worden negeert onder het uitgavenplafond behandeld.
- Kopplingsen en permanen staan op gespannen voet met integrale beschikbaarheid. De SBR bevestigt daarom om hiermee te stoppen en bestaande gevallen op te heffen. Sleest de SDE/OOC is de vrachtwagenhelfting ook een bestaande koppeling.
- De sociale fondsen systematisch kont vanuit het begrotingsbeleid beulen geen toegewegeerde waarde in en de SBR heeft daar van gewijzigd van en van de enkel te starten tot hoe immer kan worden gestopt.
- Corona duurt langer dan ten tijde van de SBR was geantwoord. Het voorstel is dat de coronamaatregelen buiten het uitgavenplafond blijven, maar wel strakker worden afgebakend dan de maatregelen die Achterhaals verband houden met corona. Hieronder vallen de generische steunmaatregelen (WAW, TOZO, VCL) en specifieke maatregelen voor getroffen sectoren. Dan kunnen de sociale en culturele middelen en van wie en waar welk allen hier niet voldoende is. Daarnaast moet het beschikbaaringsproces beter worden ingegreid door

- Bewijsvoering via reguliere uitlegadvies en MR beleid vanlopers. Dl. kan weergegeven worden op de begrotingrapport.
- Verder worden enkele technische uitzoeken ter verduidelijking van de regels voorgesteld, waarbij onderliggend beleid niet wijzigt.

1220736

00080

B1 Afschaffen schenkingsverijstelling eigen woning - verlaging per 2023

- Tabel 1 geeft de budgettaire gevolgen weer van verschillende varianten voor verlaging van de schenkingsverijstelling eigen woning per 2023 in combinatie met afschaffing met ingang van 2024.

Tabel 1. Budgettaire gevolgen verlagen schenkingsverijstelling eigen woning per 2023 en voledig afschaffen per 2024 (vbrengsten in mil. euro)

Verlaging 2023	2023	2024	2025	2026	extra	jaar drie
Alle rekenen zijn inclusief het volledig afschaffen van de schenkingsverijstelling eigen woning per 2024						
1. Verlagen tot € 1	8	16	24	32	160	2043
2. Verlagen tot € 6.600	7	15	23	31	160	2043
3. Verlagen tot € 10.000	7	15	23	31	160	2043
4. Verlagen tot € 27.000	5	13	21	29	160	2043
5. Niet verlagen in 2023	8	16	24	32	160	2043

Uitvoeringsaspecten

- De verhoger eenmalige schenkingsverijstelling voor de eigen woning (jubelton) is onderdeel van de sanctie schenktbelasting. Bij het afschaffen van de jubelton moet het onderdeel uit de sanctie worden verwijderd. Dit vraagt aanpassingen in de sanctie zelf en in de achterliggende systemen voor de bewerking van de gegevens uit de sanctie. Deze aanpassingen vallen buiten dit rapport.
- In 2022 is de beschikbare capaciteit redig voor afroeping van de overgang naar het nieuwe systeem voor de schenke en erbtbelasting. Capaciteit voor het verwijderen van de jubelton is beschikbaar vanaf 2023. Dit maakt verwijdering mogelijk per 1 januari 2024. De wettelijke aanpassing moet daarom uiterlijk 1 maart 2023 waarheen.
- Het verlagen van de jubelton is een parameteraanpassing, dit is wel al mogelijk per 2023. Voor verlaging van de jubelton per 1 januari 2023 moet de wijziging uiterlijk 1 december 2022 volledig zijn.

Vormgeving schenkingsverijstelling EW

- De jubelton voor schenken van ouder aan kind is in de systemen van de Belastingdienst vormgegeven als een verhoging van de reguliere eenmalige verijstelling voor een gift van ouder aan kind van € 18 tot 10 jarig van € 26.681 (zonder bestedingsschat). Voor de eigen woning mag dit bedrag aangepast worden tot € 105.002 (bedrag dat de reguliere eenmalige verijstelling van de jubelton blijft) de reguliere eenmalige schenkingsverijstelling in stand.
- Ook nuikt kan in andere relaties dan ouder kind [grootouders, vrienden] ook € 105.002 belastingvrij geschonken worden voor de eigen woning. Dit is een verhoging van de jaarlijks algemene vrijstelling van € 3.244.
- De verhoging voor de eigen woning zou technisch kunnen worden teruggebracht tot € 1.000, bedrag dat binnenin het niveau van de reguliere en hoge verijstelling. In dat geval is de reguliere vrijstelling mogelijk tot minder dan 25,85% van normale omkoper, maar van € 105.002 voor de eigen woning. De verhoging voor ouder aan kind blijft volgens dezelfde systematiek een verijstelling van € 24.15. De verhoging blijft dan in de sanctie staan waarbij de hoogte van het bedrag in de praktijk kan leiden tot onbegrip met oplijk negatieve identiteitsacties; extra vragen, extra mocht en mogelijk ook onjuiste sancties. Dit is vanuit het perspectief van de Belastingdienst ongewenst.
- Om dit te voorkomen zou de verhoging ook kunnen worden teruggebracht tot een rond bedrag van beperkte hoogte dat nog wel materieel effect heeft voor mensen, bijv. € 5.000 of € 10.000 euro. In tabel 1 zijn de budgettaire gevolgen van verschillende varianten weergegeven.

Koopkrachteffecten concept RA-pakket (9 december)

Tabel 1. Cumulatieve koopkrachteffecten 2022 - 2025

	Koopkracht bus (WML)	Variant 1 memo 75	Pakket nieuw
Tekensensatie			
Le (+=113%WML)	0,7%	1,9%	1,9%
2e (+132-19%WML)	0,5%	1,9%	2,0%
3e (+180-22%WML)	0,3%	1,9%	1,9%
de (+775-47%WML)	0,9%	7,0%	7,0%
Se (+409%WML)	0,7%	1,9%	1,9%
Inkomensdruk			
Werkenden	0,9%	2,4%	2,4%
Uitkeringsgevorderden	0,4%	2,3%	1,9%
Gesubsidieerden	-0,2%	0,2%	0,5%
Huishoudtalen			
Treeuvenden ers	0,7%	1,9%	1,9%
Alle nietstaande	0,7%	1,9%	1,9%
Alle en ouders	0,0%	1,1%	1,1%
Kinderen			
Uitvoerenden met kinderen	0,0%	2,5%	2,5%
Hulp nodig en zonder kinderen	0,9%	2,2%	2,2%
Alle huishoudens	0,7%	1,9%	1,9%

² De terugval van de eigen consumptie in het voorjaar van TES is nu 0,007 miljard bijgewerkt (o.v.v. 1 miljard voorjaar memo 75 - Koopkrachteffecten concept RA-pakketten (9 december)). Dit budgetvergoed kan te staan. Hierdoor staat er mede aan van een zomergroep memo 75.

- In Variant 4.1 en 9.75 geeft de cumulatieve koopkrachteffecten van het individu voor iedere WML met 7,5% wordt verhoogd met behoud van koppeling van met behoud van koppeling van sociale minimuurtarieven, exclusief ADW. Ookzit hierin de lastenvervanging van 3,0 mld. structureel (pakket 1 uit memo 75).
- In 'pakket nieuw' zijn enkele maatregelen geïnvoerd om op het gewenste koopcrachtebied uit te komen. Hierbij is uitgaan van de verwachting dat het koopcrachtebied voor ouderen te verbeteren en het verschil tussen werkelijken en uiteraardigerichtigen te vergroten. Ook is Variant 1 memo 75 een dollar gepreciseerde totaal van 100 miljoen euro, dat is opgesteld in het pakket. De oorzaken:
  - De WML-variant blijft structureel iets duurder (38 miljoen in 2060).
  - De verandering die afbouw dubbele AHK in de bijstand levert structureel geen geld op, omdat die al was afgeschafft in destructurele stijl. In de variant was een ombrengst van 60 miljoen verondersteld.
- Het lastenvervanging staat niet stil. Dit is niet in deze voorbereiding verwerkt. Aanpassingen in de margeverminderingen zorgen voor (heperke) minderlast in het koopkrachtfonds en budgettaire effecten.
- 'Pakket nieuw' geeft de cumulatieve koopkrachteffecten wanneer bovenop 'Variant 1 memo 75' de volgende maatregelen worden toegepast:
  - TES wordt verhoogd (+0,059 miljard). In 2025, 2,4 mrd.1, ter dekking van de 0,1 mrd. en voor de rest van de huishouding (de uitvoerende +0,25, 0,3 en 0,4).
  - De jongvolwassenenkorting wordt afgeschaft (-0,3 mrd.) en mist die oplegging wordt de ouderenkorting verhoogd (+ € 141). De jongvolwassenenkorting bedraagt ca € 800. Wijngangers krijgen hiervan een vergelijkbare koopkrachtkorting als standaardgerechtigden.¹
- Onderstaande tabel geeft destructurele budgettaire effecten van de variant en het nieuwe pakket.

¹ De jongvolwassenenkorting is voor mensen met een wijngangerschap, die stijgt vanwege de WML-verhoging. Bf is een kleine groep werken dat een wijngangerschap, die niet recht heeft op de hulpverlening. Die verschillen niet direct van de WML-verhoging.

Tabel 2. Budgettaire effecten (structureel)

Nettogeheleconcept RA (in mil. euro's)

	Variant 1 memo 75	Pathvaloren
1 Zorg (Bt hogere zorgpremia ten opzichte TBS/Aer)	0,3	0,0
2 Pakket WNL-HT*	1,2	1,2
3 Extra middelen HT (eigen bijdrage)	0,3	0,3
4 Lastenverlichting	3,9	2,6
Afsluiting	2,5	2,5
Overslag	0,5	0,4
5 Extra middelen evenwichtig koopkrachtpakket**	0,7	0,7
6 Totaal koopkrachtpakket	4,7	4,6

* In Variant 1 memo 75 kwamen de structurele uitgaven 0,1 mil. hoger uit. Dit is opgelost in pakket 2.

** De 0,2 mil. is nog niet in de financiële tabellen opgenomen. Mocht er voor dit pakket worden gekozen, dan zal dit nog moeten worden toegevoegd.

TER BESLISSING

Aan

De minister

Ter informatie

De staatssecretaris Fiscaliteit en Belastingdienst

De staatssecretaris Toeslagen en Douane

**Directie Algemene
Financiële en
Economische Politiek**

Persoonsgegevens

nota

Nota openbaarmaking formatiestukken FIN

Datum
25 mei 2022

Notanummer
2022-0000155547

Bijlagen
geen

Aanleiding

Op 15 februari heeft de formateur de stukken van de hoofdtafel van de formatie openbaargemaakt. Daarop vroeg de Kamer om openbaarmaking van de stukken van de zijtafels. Daarom zijn alle departementen die de formatie van stukken hebben voorzien nu voornemens de door hun geproduceerde stukken te openbaren. In de bewindspersonenstaf van 4 februari is dit eerder toegelicht en heeft u alledrie ook gevraagd om het beeld uit de stukken. In deze nota vragen wij uw akkoord met de werkwijze voor openbaarmaking zijtafels op basis van de op 12 april gemaakte interdepartementale afspraken en treft u ook het beeld van de stukken.

Beslispunten

Wij adviseren u (minister) akkoord te gaan met onderstaande voorgestelde werkwijze, waardoor bijgevoegde stukken openbaar worden gemaakt. Bent u akkoord met deze werkwijze?

Kernpunten

- Dit is de eerste keer dat het verzoek is gedaan om stukken van zijtafels van een formatie openbaar te maken. Daarom is er op verzoek van het SGO interdepartementaal een aanpak geformuleerd in het Interdepartementaal Wob Overleg (IWO) hoe hier op uniforme wijze door departementen mee kan worden omgegaan.
- **Het voorstel is om in deze werkwijze de volgende keuzes te maken:**
  - Ieder departement maakt de eigen stukken zelf openbaar. Dit ziet dus ook op stukken die vanuit een departementen naar de financiële zijtafel zijn gegaan; deze worden in de regel door het eigen departement openbaar gemaakt en dus niet door Financiën;
  - Wij stellen voor alleen eindstanden van notities te openbaren en dus geen tussenstanden van onderhandelingen of concepten. Ook bureau formateur heeft deze lijn gehanteerd voor de stukken van de hoofdtafel. Concreet stellen we voor om geen tussenstanden van budgettaire tabellen, beleidsmatige lastenontwikkeling, koopkracht en uitvoeringstoetsen openbaar te maken, waar deze de stand van onderhandeling weergeven.
  - Ieder departement checkt of de stukken die naar de hoofdtafel zijn gegaan ook daadwerkelijk openbaar zijn geworden. Gebleken is namelijk dat dat niet altijd het geval is. Zijn de stukken van de

27.05.22
gelezen,
gelijk
openbaar
of
niet
MvR
MvR

- hoofdtafel toch nog niet openbaar, dan wordt dit alsnog door het eigen departement gedaan;
- Ieder departement stuurt de stukken met een eigen begeleidende brief naar de Kamer, maar deze brieven worden door de departementen wel met elkaar gedeeld.
  - Alle departementen gaan tegelijk naar buiten. Departementen die nog stukken openbaar moeten maken zijn: EZK en VWS. Zij zijn inmiddels ook gereed met hun inventarisatie.
  - Deze werkwijze wordt met AZ en BZK geëvalueerd. Voor een volgende formatie streven we naar een proces waarbij in een keer alle stukken uit de formatie door de (in)formateurs openbaar worden gemaakt, zodat niet achteraf ministers moeten werken aan openbaarmaking van documenten die eigenlijk van de onderhandelende partijen zijn.
- In de toelichting vindt u één overzicht en beeld van de stukken die volgens dit plan van aanpak openbaar zouden worden. Wij streven ernaar om volgende week vrijdag deze stukken gereed te hebben voor openbaarmaking.
  - Het kan voorkomen dat de Kamer vervolgvrragen aan u stelt over de openbaar gemaakte stukken. Uw verantwoordelijkheden als Minister van Financiën zijn dan complex: het betreft hier immers ambtelijke ondersteuning aan de formatie, zonder tussenkomst van de minister.

Toelichting

Overzicht van stukken ter openbaarmaking en beeld bij de stukken

- Als u akkoord gaat met ons plan van aanpak, dan worden onderstaande lijst stukken openbaar. Deze zijn tevens toegevoegd als bijlage.
- In deze set zitten voornamelijk stukken vanuit ambtelijk FIN aan de financiële zijtafel. Ook hebben we een aantal stukken geïdentificeerd die vanuit ambtelijk FIN aan de hoofdtafel zijn verzonden, maar nog niet in het reeds openbare archief van de hoofdtafel zaten. In totaal gaat het om 82 stukken.
- In deze set zitten geen tussenstanden van onderhandelingen. Specifiek betekent dat dit financiële tabellen die tussentijds voor de financiële zijtafel geüpdateert zijn niet openbaar worden gemaakt. Ook tussentijdse koopkracht, beleidsmatige lastenontwikkeling en uitvoeringstoets tussenstanden van het hele pakket zoals het op dat moment op tafel lag zijn hierdoor niet opgenomen.
- In de bewindspersonenstaf van 4 februari jl. heeft u drieën verzocht om een appreciatie van de stukken opgenomen over AOW en WML, jeugdzorg en de inkomstenbelasting. Tevens verzocht u om inzicht of in de stukken naar voren komt of er politiek andere keuzes zijn gemaakt dan door de uitvoering voorgesteld als voorkeursoptie. Hieronder gaan wij in op uw vragen.

Overzicht stukken ter openbaarmaking

1. Toelichting ontwikkeling saldo en schuld 2035
2. Horizontale ontwikkeling begroting 10 oktober
3. Brief onvoorzien omstandigheden en calamiteiten
4. Financeel kader kabinetsformatie
5. Beleidsmatige lastenontwikkeling 2022-2025
6. Besparingsopties zorg
7. Antwoorden drie technische vragen formatie
8. Technische vraag collectieve lastendruk
9. Budgettair basispad 2025
10. Toelichting verschillen saldo en schuld met het CPB
11. Uitvraag scenario's financieel kader formatie 1
12. HRA eerbiedwaardige werking
13. HRA

14. BOR vervolgvragen
15. Hoofdlijnen van de contourenbrief box 3
16. Fiche huurtoeslag
17. Operationalisering SBR zorg
18. Horizontale ontwikkeling zorg
19. Hervormingen die budgettair ruimte opleveren
20. Afwijkingen ZiK en Hervormingen
21. Formatievragen over nieuwe investeringen
22. Kinderopvang en IACK
23. HT en ZT – Uitvoeringsperspectief Toeslagen
24. Addendum oneigenlijk gebruik box 2
25. Klimaatkosten 3 nov
26. Rentepercentages en rentevastperiodes hypotheken
27. Waterveiligheid en Limburg
28. Caribisch Nederland
29. Fiscale vragen klimaat
30. Dossiers 8 november 2021
31. Aanvullende vragen box 3
32. Grondslagverbredingen VPB en Ter Haar 1 en 2
33. Lasten varia
34. Memo varianten HT WML
35. WKB
36. Fiscaliteit HRA
37. Medeoverheden
38. Uitgangspunten koopkrachtraming
39. AOV ZZP
40. Overzicht maatregelen klimaat
41. Varianten CO2-heffing industrie
42. Oplegmemo keuzes WML en HT
43. Doorrekening vereenvoudigingen huurtoeslag
44. Bijlage koppelingen WML
45. Kanpellbelasting
46. Uitvraag investering Werkagenda Publieke Dienstverlening
47. EW rangorde uitvoerbaarheid varianten
48. Recht op betaalpauze
49. Formatievragen Financiële tafel korte en lange termijn
50. Afschaffen schenkingsvrijstelling eigen woning
51. Frisdrankentaks en taakstelling 300 mln.
52. Aanvullende klimaatvragen
53. Formatievraag klimaat ETS-inkomsten
54. Vraag rekenvoorbeelden kilometerbeprijzing + EV
55. Klimaat CCS
56. Klimaat CO2-heffing en EB
57. Klimaat maatregel energieprestatie
58. Klimaat AVI
59. Derving autobelastingen door ingroei EV door de tijd heen
60. Koopkrachteffecten concept RA
61. WFT verzilverhypotheken
62. Handelingsperspectieven NVWA
63. Waterveiligheid, verkeersveiligheid en dubbeltelling
64. Beantwoording IenW vraag regionaal beschermingsprogramma
65. Beantwoording IenW vraag Deltafonds
66. WML HT varianten
67. Jeugd

68. Maatwerk industrie
69. Kernenergie
70. Bijnengverplichting groen gas
71. SDE en ODE
72. Uitvoeringskosten klimaat Rijksoverheid
73. CCS
74. Maatvoering degressiviteit energiebelasting
75. Grondslagerosie en MRBPlus en stimulering EV
76. Memo duiding cijfers NJN
77. HLA en transformatiemiddelen
78. Memo doorrekening koopkracht pakket 1 en 2
79. Memo vervolg doorrekening koopkracht
80. Begrotingsbeleid tbv formatie
81. Schenkingsvrijstelling eigen woning
82. Koopkrachteffecten Concept RA

Appreciatie stukken AOW en WML, jeugdzorg, inkomstenbelasting en uitvoering

AOW en WML

44. Bijlage koppelingen WML

Dit stuk betreft een overzicht van alle regelingen (zowel binnen als buiten SZW begroting) waar de WML verhoging op doorwerkt. Ook wordt uitgelegd welke koppelingen zijn behouden in de koppeling.

66. WML HT varianten

Dit betreft een memo over de inkomenseffecten van invoering normhuur. Er worden twee varianten gepresenteerd om met 300 mln. de effecten te dempen. Hierin wordt genoemd dat de inkomenseffecten in de basisvariant groot (en negatief) kunnen zijn. Dit is wel eerder ook al uit de CPB doorrekeningen gebleken en bovendien trekt het kabinet 300 mln. uit om de gevolgen te dempen.

Jeugdzorg

67. Jeugd

Memo over jeugdzorg en bezuinigingsmogelijkheden. Dit is reeds publieke informatie en al eerder vermeld in rapport door commissie van wijzen.

Inkomstenbelasting

15. Hoofdlijnen van de contourenbrief box 3

Tijdens de formatie is een hoofdlijnenversie van de contourenbrief box 3 aan de formatietafel verstuurd. De definitieve versie is op 15 april jl. verstuurd aan de kamer. De hoofdlijnenversie die nu openbaar gemaakt zal worden is hier een beknopte versie van en bevat geen tegenstrijdigheden of gevoeligheden.

22. Kinderopvang en IACK

Dit stuk gaat in op de mogelijkheden rond het invoeren van 96% kinderopvangvergoeding en het uitfaseren van de IACK. Bij de formatie is gekozen voor een harde grens bij het beëindigen van de IACK. Over die harde grens staat in het memo geschreven: *De ongelijke behandeling die ontstaat tussen nieuwe ouders die door de afbouw (net) geen recht op korting hebben en bestaande gevallen die in een vergelijkbare situatie hiervoor wel in aanmerking komen zal vermoedelijk tot onbegrip en weerstand leiden bij de nieuwe ouders en mogelijk tot bezwaren. Het financiële belang is immers groot.*